

Sisukord

Sisukord	1
1. Asutused ja nende funktsioonid jõudluskontrolli korraldamisel	2
1.1 Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS	2
1.2 Veterinaar- ja Toiduamet	3
1.3 Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet	4
1.4 Eesti Tõusigade Aretusühistu	4
1.5 Eesti Tõuloomakasvatuse Liit	5
2. Põllumajandusloomade arvestuse pidamise seaduslikud aktid ja nendest tulenevad terminid	6
2.1 Põllumajandusloomade aretuse seaduses defineeritud terminid	6
2.2 Põllumajandusministri määrusest nr 128 tulenevad nõuded	7
3. Jõudlusandmete kogumise süsteem	7
4. Jõudluskontrolli alustamine	8
5. Sigade märgistamine e identifitseerimine	9
5.1 Aretusloomade ehk emiste ja kultide individuaalne märgistamine	9
5.2 Noorsigade märgistamine	12
5.3 Erinevad identifitseerimise võimalused	12
6. Sigade tõud, tõutähised ja -koodid	16
7. Põlvnemis- ja jõudlusandmete registreerimine algdokumentidel	17
7.1 Kohustuslikud algdokumendid	17
7.4 Soovituslikud algdokumendid	21
7.4.1 Põlvnemistunnistus	21
7.4.2 Noorsigade jõudluse mõõtmine karjatestil ja andmete registreerimine	22
7.6 Rümpade mõõtmine ja andmete registreerimine	31
8. Andmevahetus loomapidaja ja Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS-i vahel	33
9. Vastutus jõudlusandmete kogumisel ja säilitamisel	34
10. Jõudluskontrollis kasutatavad mõisted ja nende lühendid	34
11. Sigade staatused ja nende võimalikud lühendid	38
12. Toodangu arvutamine	38
13. Sigade geneetiline hindamine	42
14. EPJ kodulehel avaldatav info	43
14.1 Seemendusjaama kultide põlvnemine ja aretusväärtused	43
14.2 Karjas kasutatud sigade hinnang	50
14.3 Infotrükised ETSAÜ konsulentidele	57
15. Jõudluskontrolli peatamine ja lõpetamine	60
15.1. Jõudluskontrolli lepingu peatamine loomapidaja algatusel	60
15.2. Jõudluskontrolli lepingu peatamine EPJ algatusel	60
15.3. Jõudluskontrolli lõpetamine	60

1. Asutused ja nende funktsioonid jõudluskontrolli korraldamisel

1.1 Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS

Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS (EPJ - endise nimega Jõudluskontrolli Keskus) on jõudluskontrolliteenust osutav riigi osalusega äriühing. EPJ missiooniks on loomapidajate varustamine usaldusväärsete andmete ja kvaliteetse teenusega tõuaretustöö läbiviimiseks. EPJ põhiülesandeks on põllumajandusloomade põlvnemis- ja toodanguandmete kogumine, töötlemine, analüüsimine ja säilitamine. EPJ tegeleb sigade, piimaveiste, lihaveiste ja kitsede jõudluskontrolliga, loomade geneetilise hindamise ning toorpiima kvaliteedi sõltumatu määramisega. EPJ müüb sigade, veiste, kitsede ning lammaste kõrvamärke ning väljastab asenduskõrvamärke. EPJ on ICARi ning INTERBULLi liige (1995. aastast). ICAR (Rahvusvaheline Jõudluskontrolli Komitee) kehtestab jõudluskontrolli ning loomade aretusväärtuste määramise rahvusvahelised nõuded ja standardid. INTERBULL on ICARi alamkomitee, mis kehtestab piimaveiste geneetilise hindamise meetodite rahvusvahelised standardid ja korraldab rahvusvahelist hindamist. Alates 2009. aasta novembrist on asutusel õigus kasutada ICARi kvaliteedimärki ICAR Certificate of Quality.

Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS koosneb viiest osakonnast, kelle ülesanded ning tegevusalad on järgmised:

1. **Üldosakond** – teenindab kogu EPJ-i, tegeledes raamatupidamise, personalitöö, avalike suhete ning asjaajamise korraldamisega.
2. **Infotehnoloogia osakond** – tagab asutuse infotehnoloogiliste vahendite st. arvutivõrgu, riist- ja tarkvaraliste vahendite funktsioneerimise ning nende pideva kaasajastamise, samuti andmete ja failide arhiveerimise. Osakonnas arendatakse uusi jõudluskontrollialaseid süsteeme ning hooldatakse olemasolevat tarkvara. Osakonna töötajad tegelevad põllumajandusloomade geneetilise hindamisega, hindamistulemuste analüüsimisega ja propageerimisega ning koostöö arendamisega rahvusvaheliste aretusalaiste organisatsioonidega.
3. **Labor** – määrab jõudluskontrolli piimaproovide rasva-, valgu- ja karbamiidi sisalduse ning somaatiliste rakkude arvu. Piimatööstustele määrab osakond toorpiimaproovide rasva-, valgu- ja laktoosisisalduse, üldbakterite arvu, külmumispunkti ja somaatiliste rakkude arvu, karbamiidi sisalduse ning pidurdusainete olemasolu piimas.
4. **Jõudluskontrolli andmetöötluse osakond** – tegeleb klientidelt saabunud andmete sisestamisega andmebaasi, nende ühendamise analüüsides osakonnas määratud proovitulemustega, andmete töötlemisega ja jõudluskontrolli arvutustulemuste postitamisega klientidele. Samuti on ülesanneteks kõigi töötlemise käigus avastatud vigade parandamine ja suhtlemine klientidega.
5. **Väliteenistuse osakond** – koolitab ja nõustab kliente ja jõudlusandmete kogujaid, kontrollib jõudluskontrolliga seotud seaduste ja määruste täitmist karjades. Väliteenistus korraldab kõrvamärkide müüki ning osaleb uute teenuste arendamisel.

Sigade jõudluskontrolli korraldamiseks on sõlmitud koostööleping ETSAÜga.
Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS kontaktandmed:
50094 Tartu, Kreutzwaldi 48 A
Kontaktandmed:
Tel: 372 738 7700
Faks: 372 738 7702
E-post: epj@epj.ee
<http://www.jkkeskus.ee>

1.2 Veterinaar- ja Toiduamet

Veterinaar- ja Toiduamet (VTA) on Põllumajandusministeeriumi haldusalas tegutsev valitsusasutus, mis korraldab veterinaariat, toiduohutust, turukorraldust, loomakaitset ja põllumajandusloomade aretust reguleerivatest õigusaktidest tulenevate nõuete täitmist ja teostab nende nõuete täitmise üle riiklikku järelevalvet ning kohaldab riiklikku sundi seaduses ettenähtud alustel ja ulatuses.

VTA tegevuse laiemaks eesmärgiks on tagada tarbijaskonnale ohutu, tervisliku ja kvaliteetse toidutoorme ja toidu tootmine, ära hoida ja likvideerida loomade nakkushaigusi, kaitsta inimest loomadega ühiste ja loomade kaudu levivate haiguste eest, kaitstes samas loomi nende tervist ja heaolu ohustada võiva inimesepoolse tegevuse või tegevusetuse eest, ning tagada põllumajandusloomade jõudlusvõime ja geneetilise väärtuse suurenemine ning genofondi säilimine ja loomakasvatuse majanduslik tasuvus.

Sellest tulenevalt on Veterinaar-ja Toiduameti ülesanneteks:

1. loomataudide ennetamine ja tõrje korraldamine ja teostamine;
2. inimeste tervise kaitse inimestele ja loomadele ühiste haiguste eest;
3. loomade kaitsmine nende heaolu ohustava tegevuse eest, nõudes nende pidamisele ja kohtlemisele kehtestatud nõuete täitmist;
4. toidutoorme ja toidu ohutuse kontrolli teostamine toidutoorme ja toidu tootmisel, esmase töötlemisel, töötlemisel, veol ja hulgimüügil;
5. järelevalve teostamine toidutoorme ja toidu tootmise, esmase töötlemise, töötlemise, veo ja hulgimüügiga tegelevate ettevõtete tegevuse üle;
6. järelevalve teostamine toidutoorme ja toidu mahepõllumajandusliku töötlemise üle;
7. laboratoorsete uuringute korraldamine loomataudide diagnoosimiseks ning toidu, loomse sööda, heina, põhu, ravimsöödade ja joogivee omaduste hindamiseks;
8. keskkonna kaitsmine loomapidamise ja loomataudidega kaasnevate kahjulike tegurite eest;
9. veterinaararstide ja loomseid saadusi tootvate loomapidajate poolse ravimite ja ravimsöödade kasutamise kontroll;
10. loomade, toidutoorme ja toidu, s.h. mahepõllumajandusele viitavalt märgistatud loomakasvatussaaduste ja põllumajandustoodete kontroll nende sisseveol Eesti Vabariiki;
11. põllumajandusloomade aretusega tegelevate isikute tunnustamise korraldamine;
12. põllumajandusloomade aretuslase järelevalve teostamine;
13. põllumajandusloomade geneetiliste ressursside säilitamine;
14. järelevalve teostamine turukorralduslike meetmete rakendamiseks piima- ja lihaturul;

15. alkoholi kvaliteedi järelevalve korraldamine ja riikliku alkoholiregistri volitatud töötlejana tegutsemine;
16. korraldada ja teostada järlevalvet sööda ja söodatootmise nõuatekohasuse üle ning tegutseda riigi söödaregistri volitatud töötlejana.

Kontaktandmed:

11415 Tallinn Väike-Paala 3

Tel: 372 605 1710

Faks: 372 621 1441

E-post: vet@vet.agri.ee

<http://www.vet.agri.ee/>

1.3 Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet

Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet (PRIA) on Põllumajandusministeeriumi haldusalas olev valitsusasutus. PRIA ülesandeks on riiklike toetuste ning Euroopa Liidu põllumajanduse ja maaelu arengu toetuste, Euroopa Kalandusfondi toetuste ja turukorralduslike toetuste andmise korraldamine, seadusega ettenähtud põllumajandusega seotud riiklike registre ja muude andmekogude pidamine, nende andmete töötlemine ning analüüsimine.

PRIA ülesandeks on erinevate toetuste menetlemise kõrval ka riiklike registre – põllumajandusloomade registri ning põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registri pidamine. Põllumajandusloomade registrisse kantakse andmed identifitseeritud põllumajandusloomade, loomapidamiskohtade, mesilate, tunnustatud tapamajade ning loomsete kõrvalsaaduste ja nendest saadud toodete käitlemise ettevõtete kohta.

Põllumajandusloomade registrisse kantud andmete abil on võimalik ennetada ja likvideerida loomade nakkushaigusi. Põllumajandusloomade registreerimine riiklikus registris on üheks eelduseks tootjatele loomadega seotud toetuste maksmisel.

Kontaktandmed:

51010 Tartu, Tähe 4

Tel: 372 737 1200

Faks: 372 737 1201

<http://www.pria.ee/>

1.4 Eesti Tõusigade Aretusühistu

Eesti Tõusigade Aretusühistu (ETSAÜ) on tõuaretusorganisatsioon, mis koordineerib sigade tõuaretust. Ühistu eesmärgiks on toetada ja soodustada oma liikmete majanduslikke huve läbi ühise majandustegevuse, milles liikmed osalevad hankijate, tarnijate ja teenuse kasutajatena. ETSAÜs aretatakse ja levitatakse kõrge väärtusega tõusigu, et tagada sigade jõudlusvõime kasv, geneetilise väärtuse suurenemine ning seakasvatuse majanduslik tasuvus.

Ühistu tegevusaladeks on:

1. tõuaretusalase töö korraldamine ja analüüs;
2. koolitus ja konsultatsiooniteenuste osutamine
3. tõumaterjali, tõukarjade ja farmerite hindamine ja tunnustamine;
4. tõunoorsigade testimine ja kõrgväärtusliku aretusmaterjali levitamine;
5. jõudluskontrolli läbiviimine ja geneetilise väärtuse hindamine;

6. tõusigade sperma ostu-müügi ning kunstliku seemenduse korraldamine;
7. seakasvatussaaduste kokkuostu, ümbertöötlemise ja realiseerimise korraldamine;
8. tõuraamatute ja aretusregistrite pidamine ning põlvnemistunnistuste väljaandmine;
9. seakasvatuse- ja tõuaretusalaste väljaannete kirjastamine;
10. sigade ostu ja müügi korraldamine;
11. karantiniseerimise korraldamine;
12. söötade, söödakomponentide ja tarvikute ostu-müügi korraldamine.

Sigade jõudluskontrolli korraldamiseks on sõlmitud koostööleping EPJga.

Kontaktandmed:

51015 Tartu maakond, Aretuse 2, Märja

Tel.: 749 3144

Faks 749 3127

e-post: estpig@estpig.ee

<http://www.estpig.ee>

1.5 Eesti Tõuloomakasvatuse Liit

Eesti Tõuloomakasvatuse Liit (ETLL) on mittetulundusühing, mille eesmärgiks on Eestis aretatavate looma- ja linnutõugude genofondi säilitamine ja rikastamine, nende geneetilise potentsiaali suurendamine, tõuaretusalase teadustöö ja tegevuse arendamine.

Oma eesmärkide saavutamiseks ETLL:

1. edendab tõuloomakasvatust Eesti Vabariigis;
2. vajadusel esindab oma liikmete ühishuve riiklikes, ühiskondlikes ja rahvusvahelistes organisatsioonides;
3. arendab koostööd tõuaretust toetavate ja loomakasvatust tervikuna edendavate põllumajanduslike liitude ja ühendustega;
4. teeb Vabariigi Valitsusele ettepanekuid riigi eelarvest loomakasvatusele eraldatavate vahendite jaotamiseks ning selle valdkonna maksu-, krediidi- ja tollipoliitika kujundamiseks;
5. osaleb loomakasvatusalaste õigusaktide väljatöötamisel ning avalikustab oma seisukohti nimetatud küsimustes;
6. toetab tõuaretus- ja tõuloomakasvatusalast haridust ja teadust, korraldab ümber- ja täiendõpet;
7. kogub, süstematiseerib, propageerib ja kirjastab tõuaretus- ja tõuloomakasvatusalast materjali ja informatsiooni;
8. korraldab tõuloomade ja -lindude ülevaatusi, näitusi, samuti tõuaretajate võistlusi ja konkursse;
9. üldistab ja levitab tõuaretusalaseid kogemusi, teenindus- ja majanduskogemusi, kogub, süstematiseerib ja säilitab informatsiooni turukonjunkturi ja toodangu konkurentsivõimelisuse kohta;
10. aitab leida koostööd ja lepingupartnereid ETLLi liikmetele eksport- ja importtehingute sõlmimiseks.

Kontaktandmed:

51006 Tartu, Kreutzwaldi 46

Tel: 372 731 3455

E-post: olev.saveli@emu.ee

<http://www.etll.ee/>

2. Põllumajandusloomade aretuse pidamise seaduslikud aktid ja nendest tulenevad terminid

Põllumajandusloomade põlvnemis- ja toodanguandmete kogumise, töötlemise, geneetilise hindamise, andmete säilitamise ning jõudluskontrolli läbiviimisel lähtutakse järgnevatest seadustest, määrustest, otsustest ja standarditest.

Olulisemad neist on:

1. Põllumajandusloomade aretuse seadus (PMLAS);
2. Põllumajandusministri määrus nr 128 "Identifitseerimisele kuuluvate põllumajandusloomade liikide loetelu, põllumajandusloomade identifitseerimise ning nende kohta andmete registreerimise viisid ja kord, registreerimistunnistuse väljastamise kord ja veisepassi vorm ning põllumajandusloomade aretuse pidamise kord" ;
3. Aretuslooma ja aretusmaterjali aretuseks sobivaks tunnistamise ning aretuseks sobivaks tunnistatud aretuslooma ja aretusmaterjali kasutamise alused;
4. Nõuded sigade pidamisele ja selleks ettenähtud ruumi või ehitise kohta, sigade suhtes rakendada lubatud veterinaarsete menetluste loetelu ja neid läbiviivad isikud ning nõuded nende menetluste teostamisele ja neid menetlusi teostava isiku ettevalmistusele;
5. Euroopa komisjoni 18. juuli 1989. a otsus nr 89/502/EMÜ, 89/505/EMÜ "Tõupuhaste- ja ristandaretussigade jõudluskontrolli ja geneetilise väärtuse hindamismeetodid";
6. Euroopa Ühenduste Nõukogu 19. detsembri 1988.a. direktiiv 88/661/EMÜ "Sigade aretamisel kohaldatavad zootehnilised standardid".

2.1 Põllumajandusloomade aretuse seaduses defineeritud terminid

Jõudluskontrolli ja aretuse termineid on defineeritud põllumajandusloomade aretuse seaduses. Olulisemad neist on:

1. Jõudluskontroll on põllumajanduslooma jõudlus- ja põlvnemisandmete regulaarne kogumine, registreerimine, töötlemine, säilitamine ja analüüsimine tema geneetilise väärtuse hindamiseks (PMLAS §19 p.1). Jõudluskontrolli läbiviimise eest vastutab ETSAÜ, kellele on väljastatud VTA poolt vastav tegevusluba.
2. Jõudluskontrolli aluse karjana mõistetakse ühe loomapidaja ühes tootmisüksuses olevaid sugusigu. Jõudluskontroll on kohustuslik kõigis seakarjades, kus tegeldakse sigade aretusega.
3. Aretus on tegevus põllumajanduslooma jõudlusvõime ja geneetilise väärtuse sihipäraseks suurendamiseks ning tema majanduslikult kasulike omaduste säilitamiseks või täiustamiseks (PMLAS § 5). Aretusloom on põllumajandusloom, keda peetakse aretuse eesmärgil (PMLAS § 4). Aretusloom võib olla tõupuhas aretusloom ja ristandaretusloom, kes on kantud tõuraamatusse või aretusregistrisse.
4. Jõudlusandmete kogujaks (PMLAS §20 p.1) nimetatakse loomapidajat või tema poolt volitatud isikut või isikut, kellega loomapidaja on sõlminud sellekohase lepingu, kes kogub ja registreerib loomapidaja karja põllumajanduslooma jõudlusandmeid ja edastab need jõudluskontrolli läbiviijale. Loomapidaja või tema poolt volitatud isik või isik, kellega loomapidaja on sõlminud sellekohase lepingu, võib töötada jõudlusandmete kogujana, kui ta on läbinud jõudlusandmete kogumise

koolituse ja jõudluskontrolli läbiviija on talle väljastanud jõudlusandmete koguja tunnistuse.

5. Loomapidaja on isik, kellele aretusloom kuulub (loomaomanik) või kes tegeleb aretuslooma pidamisega rendi- või muu selletaolise suhte alusel loomaomanikuga.
6. Aretusühing (PMLAS §5) on riiklikult tunnustatud aretusprogrammi alusel aretusvaldkondades tegutsev isik, kes korraldab aretust. Eesmärgi saavutamiseks kasutab aretusühing tõuraamatu ja aretusregistri andmeid, jõudluskontrolli läbiviimise või geneetilise hindamise tulemusi ning suunab aretusmaterjali käitlemist. Aretusühinguna tegutseb Eestis VTA poolt väljastatud tegevusloa alusel Eesti Tõusigade Aretusühistu.
7. Aretusloom on põllumajandusloom, keda kasvatatakse aretuse eesmärgil. Aretusloom võib olla tõupuhas aretusloom või ristandaretusloom.

2.2 Põllumajandusministri määrusest nr 128 tulenevad nõuded

Lisaks jõudluskontrolli ja aretusega seonduvale on vaja arvestust pidada elusloomade liikumise üle ja esitada andmeid PRIA loomade registrile. Sigade kohta esitatakse järgmised andmed:

1. sea karja toomise ja karjast välja liikumise kuupäev;
 - a. Euroopa Liidu liikmesriigist sea Eestisse toimetamise korral esitab loomapidaja PRIA-le looma andmete registreerimiseks taotluse seitsme päeva jooksul looma Eestisse toimetamise päevast arvates;
 - b. Sea, kes ei pärine Euroopa Liidu liikmesriigist ja on läbinud profülaktilise karantiini, märgistab loomapidaja 14 päeva jooksul importimise päevast arvates. PRIA-le esitatakse taotlus looma andmete registreerimiseks, kuhu on märgitud ka looma eelmine identifitseerimisnumber, seitsme päeva jooksul looma märgistamisest arvates,
2. sigade arv karjas ning nende ehitiste registreerimise numbrid, kus sead sündisid ja kust sead on pärit või kuhu sead liikusid;
3. sigade võõrandamise korral ostja nimi, aadress ja isiku- või registrikood.
4. teatis loomaomaniku sigade arvu kohta 1. mai seisuga sama aasta 15. maiks, milles märgitakse ehitise kaupa põrsaste, võõrdepõrsaste, nuumsigade, nooremiste, emiste ja kultide arv.

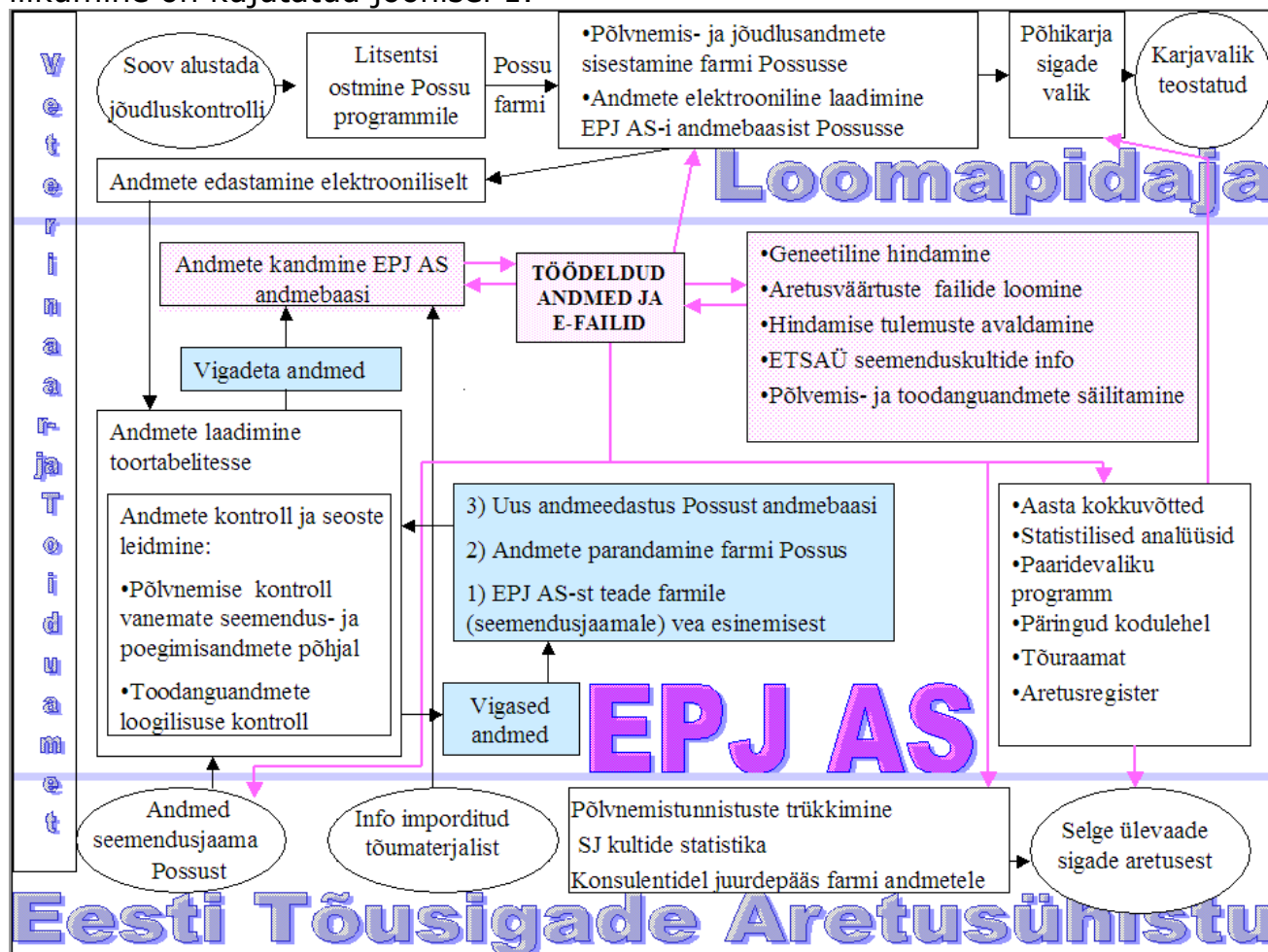
Loomaomanik peab karjas peetavas arvestuses sündmused registreerima kolme päeva jooksul sündmuse toimumise päevast arvates ja säilitama arvestust kolm aastat. Andmeid saab PRIA põllumajandusloomade registrisse esitada paberil või e-PRIA kaudu.

Eelpool nimetatud seaduslike aktide nõudeid arvestades on koostatud ETSAÜ aretusprogramm "Marmorliha", mille nõuded laienevad kõikidele jõudluskontrollis olevatele loomaomanikele ja jõudlusandmete kogumisega seotud isikutele, sealhulgas ka aretusregistri ja tõuraamatu pidamisele EPJ elektroonilises andmebaasis. Aretusprogramm on riiklikult tunnustatud VTA poolt.

3. Jõudlusandmete kogumise süsteem

Sigade jõudluskontroll on süsteemne, koostööl põhinev tegevus, milles osalevad loomapidaja, Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS ja Eesti Tõusigade Aretusühistu. Jõudlusandmete kogumine toimub selleks tunnustatud Possu

programmi abil. Jõudluskontroll on reguleeritud lepingutega erinevate osapoolte vahel. Järelvalvet teostab VTA. Jõudluskontrolli süsteemsus ja informatsiooni liikumine on kujutatud joonisel 1.

Joonis 1. Jõudluskontrolli osapooled

EPJ-st saadud jõudluskontrolli tulemusi, analüüse ja geneetilise hindamise tulemusi kasutavad ETSAÜ konsulendid koostöös loomapidajaga aretustöö korraldamisel ja aretussuundade kujundamisel. Joonisel 1 on kujutatud jõudluskontrolli toimimist kolme osapoole (loomapidaja, EPJ, ETSAÜ) vahel.

4. Jõudluskontrolli alustamine

Jõudluskontrolli eesmärgiks on loomakasvatussaaduste tootmise efektiivistamine põllumajandusloomade jõudluse kontrollimise abil, mis võimaldab tootmisnäitajate alusel loomi selekteerida ja korraldada aretustööd ning välja tuua karjas esinevad kitsaskohad. Suurimat kasu saab loomapidaja loomade geneetilisest hindamisest ja hindamistulemuste kasutamisest loomade valikul põhikarja.

Jõudluskontrolli alustamiseks täidab loomapidaja kolm avaldust:

1. Sigade jõudluskontrolli alustamise avaldus;
2. Litsentsi tellimiskiri Possu programmile;
3. Avaldus EPJ andmebaasi päringute tegemiseks.

Vastavad vormid jõudluskontrolli alustamiseks vajalike andmetega on saadaval EPJ koduleheküljel <https://www.jkkeskus.ee/jkk/sead/vormid.html>.

EPJ valmistab ette Possu programmi, loob võimalused andmevahetuseks loomaomaniku ja EPJ andmebaasi vahel ning informeerib ETSAÜd uuest alustajast.

Osapoolte õigused ja kohustused fikseeritakse vastava lepinguga. Possu programmi kasutamiseks väljastatav litsents uuendatakse reeglina kord aastas. Possu litsentsi ja jõudluskontrolli eest tuleb tasuda vastavalt EPJ kodulehel olevale hinnakirjale <https://www.jkkeskus.ee/jkk/sead/hinnakiri.html>.

Possu programm on personaalarvutiprogramm Possu, mida kasutatakse sigade jõudlusandmete kogumiseks farmis, andmete edastamiseks EPJ andmebaasi ja ETSAÜ konsulendi töövahendina loomapidaja nõustamiseks ja aretustöö korraldamiseks. Kasutades Possut vaid farmis, andmeid EPJ andmebaasi mitte edastades, toimub loomade hindamine karjasiseselt, mis ei võimalda sigade geneetilist hindamist.

Jõudluskontrolli alustaja saab esmase väljaõppe jõudlusandmete kogujana järgmistel teemadel:

1. sigade märgistamise nõuded;
2. põlvnemise ja toodanguandmete registreerimine algdokumentidel;
3. jõudlusandmete kogumisprogrammi kasutamine;
4. andmevahetus EPJ ja loomapidaja vahel;
5. geneetilise hindamise põhimõtted.

Esmase koolituse alusel väljastatakse jõudlusandmete kogujale (JAKile) tunnistus kehtivusajaga kuus kuud. Selle möödumisel täidab jõudlusandmete koguja "Sigade jõudluskontrolli käsiraamatu" alusel koostatud testi ja talle väljastatakse kolmeaastase kehtivusajaga tunnistus, kui 80% vastustest on õiged.

Kokkuleppel ETSAÜga alustatakse jõudluskontrolli nende loomadega, kes alustamise hetkel on loomapidaja karjas. Eellaste andmeid jõudlusandmete kogumise programmi ei sisestata. Põlvnemis- ja toodanguandmed sisestatakse programmi algdokumentidelt.

5. Sigade märgistamine e identifitseerimine

Jõudluskontrolli on võimalik teha korrektselt märgistatud sigadega, mis tähendab, et igal seal peab olema unikaalne, kordumatu number. Eesti jõudluskontrollisüsteemis on selleks sea registrinumber, milles kajastub looma sünnikoht, individuaalnumber ja sünniaasta. Sea märgistamise eest vastutab loomapidaja. Jõudluskontrollis olevaid emiseid ja kulte märgistatakse Põllumajandusloomade aretuse seaduse ja aretusprogrammi "Marmorliha" nõuetest lähtuvalt, ülejäänud noorsigu sõltumata vanusest (n.n nuumikuid) põllumajandusministri määruse 128 (Identifitseerimisele kuuluvate põllumajandusloomade liikide loetelu, põllumajandusloomade identifitseerimise ning nende kohta andmete registreerimise viisid ja kord, registreerimistunnistuse väljastamise kord ja veisepassi vorm ning põllumajandusloomade arvestuse pidamise kord") nõuetest lähtuvalt.

5.1 Aretusloomade ehk emiste ja kultide individuaalne märgistamine

Aretusloom on põllumajandusloom, keda kasvatatakse aretuse eesmärgil, kelle märgistus ja põlvnemise tõendus vastab aretusseaduse ja aretusprogrammi

nõuetele, neid peetakse põrsatootmise eesmärgil ja nad on jõudluskontrollis. Aretusloom võib olla tõupuhas aretusloom (tõuraamatus olev loom) või ristandaretusloom (aretusregistris olev loom). Tõuraamatut ja aretusregistrit peetakse elektrooniliselt vastavalt aretusprogrammile EPJ andmebaasis.

Põllumajandusloomade aretuse seaduse järgi identifitseerib loomapidaja põllumajanduslooma, keda ta soovib tõuraamatusse või aretusregistrisse kanda, ühe ööpäeva jooksul põllumajanduslooma sündimisest arvates ja peab põllumajandusloomade identifitseerimise üle arvestust aretusprogrammiga kehtestatud korras.

Aretuses kasutatavaid emiseid ja kulte märgistatakse individuaalselt testimisel või hiljemalt põhikarja tulekul täiskasvanud sea plastikmärgiga, millele kirjutatakse sea registrinumber. Märk kinnitatakse sea vasakusse kõrva. Täiskasvanud sea plastikust kõrvamärgile ei ole seadustest tulenevaid ettekirjutisi suuruse, kuju ja värvuse osas.

Enne registrinumbriga märgistamist tuleb kontrollida pesakonna- või tätoveeringunumbri järgi sea põlvnemise õigsust. Pesakonna- või tätoveeringunumbriga märgistatakse põhikarja uuendamiseks tunnustatud loomade järglased esimese ööpäeva jooksul looma sündimisest.

Pesakonnanumbriga märgistamiseks võib kasutada tätoveerimist või plastikust põrsa kõrvamärki (n.n. *nööp*), millele kirjutatakse ettenähtud markeriga pesakonna- või tätoveeringunumber.

Aretusloomade märgistamisel kasutatavate terminite selgitus:

1. Registrinumber

Registrinumber on sea kordumatu number kogu Eestis, mis koosneb sea sünniehitise registreerimise numbrist, sea individuaalnumbrist ning sea sünniaasta kahest viimasest numbrist (nt 1460-785-15, kus 1460 on sea sünniehitise number, 785 sea individuaalnumber ja 15 sea sünniaasta kaks viimast numbrit). Registrinumbriga plastikust kõrvamärk kinnitatakse sea **vasakusse kõrva**. Selle numbriga märgistatakse kõik põhikarja täienduseks valitud emised ja kuldid karjatestil või hiljemalt looma põhikarja valikul ning kantakse EPJ andmebaasi, tagades sellega numbrite kordumatuse. Paberil või arvutis näidatakse registrinumbris individuaalnumber eraldusmärkidega (nt. 1460-**785**-95), plastikust kõrvamärgile võib selle kirjutada eraldi reale või teistest numbritest suuremana.

2. Sünniehitise number

Sünniehitise number on sea registrinumbriga üks komponent, mis näitab, millises jõudluskontrollialuses karjas siga on sündinud. Numbriga väljastab jõudluskontrolli alustavale loomaomanikule EPJ ning registreerib vastavalt sellele Possu litsentsi. See number võib, aga ei pruugi ühtida PRIA poolt väljastatud ehitise koodiga.

3. Individuaalnumber

Individuaalnumber on registrinumbriga keskmine osa, mis peab **üheaegselt karjasolevatel loomadel olema karjasiseselt kordumatu**. Individuaalnumbriga annab seale loomapidaja vastavalt farmisisesele töökorraldusele. Numeratsioon ei soovitata alustada igal aastal uuesti number ühest, vaid alles siis, kui sama numbriga vana siga on karjast välja läinud. Karjasolevate sigade kordumatud individuaalnumbrid võimaldavad registreerida jõudlusandmeid algdokumentidel vaid individuaalnumbrit kasutades.

Individuaalnumbrit on vajadusel võimalik Possus muuta. Selline vajadus võib tekkida teisest farmist aretussigu ostes kui mõni individuaalnumber ühtib juba karjas oleva sea individuaalnumbriga. Sellisel juhul on soovitatav ostetud seale anda uus, karjasiseselt kordumatu number, kajastades muutust algdokumendil, sea plastikust kõrvamärgil ja Possus.

4. Pesakonnanimbriga või tätoveeringunumber

Pesakonnanimbriga või tätoveeringunumbriga on kohustuslik märgistada 24 tunni jooksul looma sündimist nende emiste põrsad, kellest valitakse põhikarja uuendamiseks aretussigu. Selle alusel kontrollitakse sea põlvnemise õigsust enne registrinumbriga märgistamist. Pesakonnanimbreid väljastatakse vastavalt farmisisesele töökorraldusele ja numeratsiooni võib alustada igal aastal number ühest. Numbriga võib tätoveerida või paigaldada **vasakusse kõrva** plastikust kõrvamärk pesakonnanimbriga. Keelatud ei ole ka sälkimine.

Pesakonnanimbriga asemel võib märgistamiseks kasutada ka tätoveeringunumbrit, milleks on ema individuaalnumber. Sellega on kohustuslik märgistada baasaretuskarjas nende emiste põrsad, kellest valitakse põhikarja uuendamiseks aretussigu. Nimetatud number tätoveeritakse või paigaldatakse plastikust kõrvamärk tätoveeringunumbriga põrsa **paremasse kõrva** hiljemalt võõrutuse ajal. Ülejäänud karjades on tätoveeringunumbriga märgistamine soovituslik.

Täpsemalt saab emiste ja kultide märgistamisest lugeda aretusprogrammi lisadest "Aretuslooma põlvnemise registreerimise ning põlvnemise õigsuse kontrollimise kord" (lisa1), "Põllumajanduslooma, keda soovitakse tõuraamatusse või aretusregistrisse kanda, identifitseerimise ja selle üle arvestuse pidamise kord" (lisa 6) ja "Aretuslooma põlvnemis- ja jõudlusandmete kogumise, nende õigsuse kontrollimise, töötlemise ja säilitamise kord" (lisa A).

5.2 Noorsigade märgistamine

Siga, sõltumata vanusest ja kasutusest, märgistatakse tätoveeringuga või plastikust kõrvamärgiga, mis võimaldab kindlaks teha ehitise registreerimise numbrit, kus siga sündis. Kui siga on liikunud korduvalt, peab märgistus võimaldama kindlaks teha kõik ehitised, kus siga on elu jooksul olnud. Ehitiseks loetakse loomakasvatushoonet või -rajatist või loomade pidamiseks piiritletud ala. Ehitise numbrit loomakasvatushoonele väljastab PRIA. Kõrvamärk kinnitatakse või tätoveering tehakse sea vasakusse kõrva. Kasutada võib põrsa märgistamiseks mõeldud nõobikujulist plastikust märki. Plastikust kõrvamärgi suurusele, kujule ja värvusele ei ole seadustest tulenevaid ettekirjutisi.

Kui sead liiguvad ehitisest, kus nad sündisid, tapamajja, ei ole vaja neid plastikust kõrvamärgi või tätoveeringuga individuaalselt märgistada. Tapamajja saadetavale seale lüüakse vahetult enne veovahendile laadimist nõelhaamriga kintsu piirkonda selle ehitise registreerimise number, kust siga tapamajja veetakse.

5.3 Erinevad identifitseerimise võimalused

1. Tätoveeringuid tehakse sea kõrva tätoveerimistangide, tätoveerimisnumbrite ja tätoveerimispasta abil. Tätoveerida võib pesakonna- ja tätoveeringunumbrit ning ehitise numbrit. Võimalik on valida erineva suurusega tätoveerimisnumbrite vahel.

Tätoveerimistangid
tätonumbritega

Tätoveerimispastaga
hõõrutud kõrv numbrit
kinnistamiseks

Tätoveering
sea kõrvas

2. Plastikust täiskasvanud sea kõrvamärke kasutatakse põhikarja emiste ja kultide märgistamiseks registrinumbriga. Kõrvamärgi paigaldamiseks sea kõrva vajatakse aplikaatortange ja kirjutamiseks spetsiaalset markerit. Kõrvamärgile kirjutatakse sea registrinumber.

Registrinumbri kirjutamine spetsiaalse markeriga

3. Plastikust põrsa kõrvamärki (n.n nööp) võib kasutada sigade märgistamiseks pesakonnanimbriga või ehitise koodiga eluslooma liikumisel ühest ehitisest teise. Kõrvamärgi paigaldamiseks sea kõrva vajatakse aplikaatortange ja vajaliku numbri kirjutamiseks spetsiaalset markerit.

4. Elektrooniline kõrvamärk (EID)

Elektrooniliste kõrvamärkidega märgistamine on üks kaasaegsemaid võimalusi sigade identifitseerimiseks. EID kõrvamärke kasutatakse n.n *robotsöötmisüsteemidega* farmides ja neid loetakse elektrooniliste kõrvamärgilugejatega. Sigade märgistamiseks sobivad kaheosalised, korduvkasutatavad EID-märgid, mille auguga poole sees on kiip. Korduvalt saab kasutada auguga osa, teravikuga osa tuleb asendada uuega. Kui siga läheb karjast välja, lõigatakse EID-märk kõrvast ning selle saab paigaldada järgmisele loomale. Paralleelselt elektroonilise kõrvamärgiga pannakse emistele kõrva plastikust täiskasvanud sea kõrvamärk, kuhu on kirjutatud registrinumber, mis võimaldab sea identifitseerimist jõudluskontrolli jaoks.

EID kõrvamärgi eemaldamine on lihtne spetsiaalse lõikuriga.

Kõrvamärkide püsimise sea kõrvas tagab selle õige paigaldamine. Plastikust kõrvamärgid kinnitatakse kõrva keskele, kõrva paksemale osale. Kõrvamärgi teravikuga osa peab paiknema kõrva välisküljel ja nupuga/auguga osa kõrva siseküljel. Kõrvamärkide kadu on väiksem, kui vahe märgi ja kõrva vahel ei ületa 1–2 mm. Kõrvamärgi auguga osa kinnitatakse vedruga metallklambri alla. Märgi teravikuga osa surutakse lõpuni nõelale ja vajutatakse tangid kergelt kokku, et veenduda, kas märgipooled paiknevad kohakuti. Enne iga looma märgistamist on soovitatav kasta tangid koos märgiga antiseptilisse või desinfitseerivasse lahusesse. Märgistatud looma ja haava seisundit tuleks jälgida mõne päeva jooksul pärast märgistamist ning vajadusel haava desinfitseerida.

Õigesti paigaldatud
kõrvamärk

Põhikarja siga korduvkasutatava EID ja
plastkõrvamärgiga

Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS pakub sigade märgistamiseks erinevat värvi täiskasvanud sea ja porsa (n.n nööp) plastkõrvamärke, aplikaatortange ja markered, mida saab osta Tartus EPJ kontorist, vastuvõtupäevadel maakondade keskustes jõudluskontrolli spetsialistidelt või esitada kõrvamärkide tellimus telefoni teel koos sooviga saata kaup Eesti Posti vahendusel. Kõrvamärkide kohta saab informatsiooni telefonil 738 7762.

Allflexi firma plastikust kõrvamärkide ja aplikaatortangide näidised

Täiskasvanud
seale

Täiskasvanud
seale

Täiskasvanud
seale

Täiskasvanud
seale

Põrsa kõrvamärk
(n.n nööp)

Korduvkasutatav
EID kõrvamärk

Tangid plast- ja EID-
märkidele

Tangid plast- ja EID-
märkidele, liikuva nõelaga

Poolautomaatsed tangid plast- ja EID- märkidele

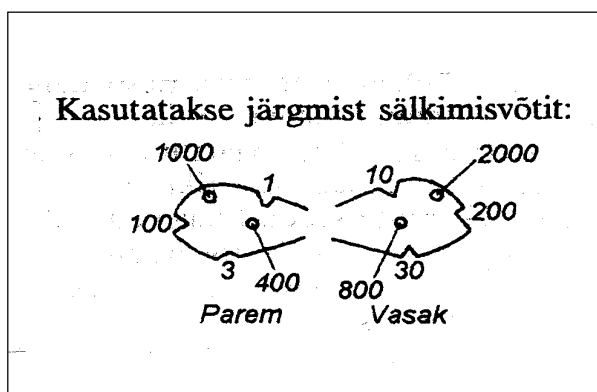

Poolautomaatsed tangid plastmärkidele

NB! Ei sobi korduvkasutatavatele EID-märkidele

5. Sätkimine

Sätkimine on üks vanemaid sigade märgistamisviise. Loomakaitse seaduses ei ole sätkimist veterinaarse toiminguna keelatud, millest järeldeb, et sätkimine on lubatud. Numbri tegemisel ja selle lugemisel kasutatakse sätkimisvõtit. Sätkimiseks on vaja vastavaid tange ja tavaliselt märgistatakse sellisel viisil aretuspõrsaid pesakonnanimbriga.

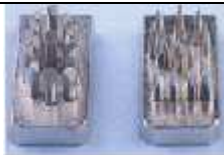

Seakõrvade sätkimisvõti.

6. Nõelhaamriga märgistamine

Nõelhaamriga märgistamist kasutatakse sigade saatmisel lihatööstusesse. Selleks vajatakse nõelhaamrit, tätoveerimisnumbreid ja tätoveerimispatja koos tätoveerimispastaga. PRIA poolt väljastatud ehitise kood lüüakse seale laudja piirkonda vahetult enne veokile laadimist.

Nõelhaamri näidis

 Nõelhaamer	 Tätoveerimisnumbrid	 Templipadi
---	---	---

6. Sigade tõud, tõutähised ja -koodid

Aretusprogramm "Marmorliha" on ristandaretusprogramm, kus emapoolse tõuna kasutatakse eesti suurt valget ja eesti maatõugu ning nende omavahelisel ristamisel saadud emiseid. Isapoolse tõuna kasutatakse pieträni ja djuroki tõugu või nende omavahelisel ristamisel saadud kulte. Kuna tõugude nimetused on väga pikad, on jõudlusandmete kogumisel kasutusele võetud vastavad lühendid, mida nimetatakse tõutähisteks. Seatõugude nimetusi, tõutähiseid ja lühendeid kasutatakse nii, nagu on kirjas VTA poolt kinnitatud ETSAÜ aretusprogrammis. Tõutähiseid kasutatakse Possu programmis, aga EPJ andmebaasis on tõugudel numbrilised väärtused, mida nimetatakse tõukoodideks. See tuleneb andmebaasi spetsiifikast, kus igasugune info peab olema kirjeldatud numbritega.

Puhtatõuliste sigade tõutähised on järgmised:

1. eesti maatõug (tõutähis L). Tihti kasutatakse nimetust "landrass";
2. eesti suur valge (tõutähis Y). Tihti kasutatakse nimetust "jorkšir";
3. pieträni (tõutähis P) ;
4. djurok (tõutähis D);
5. hämpšir (tõutähis H), kasutati enne djuroki importimist.

Ristandaretussigade puhul kujuneb tõutähis looma vanemate tõu järgi, kusjuures järglase tõutähises näidatakse alati esimesena looma isa tõug, seejärel ema tõug. Näiteks ristandemise, kelle isa on eesti suurt valget tõugu ja ema eesti maatõugu, tõutähiseks on YxL (YL) või ristandkuldi, kelle isa on pieträni ja ema djurok, tõutähiseks on PxL (PD). Ristandaretusemiste järglased on nuumikud, kelle hulgast reeglina põhikarja täiendust ei valita, kui aga seda on tehtud, kasutatakse eelpoolnimetatud reeglit, nt emise isa, kelle tõutähis on YxLY, on eesti suurt valget tõugu ja ema ristandemis, kelle isa ja ema olid vastavalt eesti maatõugu ja eesti suurt valget tõugu. Kõikide puhtatõuliste ja ristandsigade tõutähised ja koodid, kelle andmed on Possusse sisestatud põhikarja seana, on välja toodud tabelis 1.

Tabel 1. Tõutähiste ja -koodide vastavus.

Tõutähis	Tõu-kood	Isa			Ema		
		tõug	tõu-tähis	tõu-kood	tõug	tõu-tähis	tõu-kood
L	1	eesti maatõug	L	1	eesti maatõug	L	1
Y	3	eesti suur valge	Y	3	eesti suur valge	Y	3
H	5	hämpšir	H	5	hämpšir	H	5
P	6	pieträän	P	6	pieträän	P	6
D	9	djurok	D	9	djurok	D	9
LxY (LY)	13	eesti maatõug	L	1	eesti suur valge	Y	3
YxL (YL)	31	eesti suur valge	Y	3	eesti maatõug	L	1
LxH (LH)	15	eesti maatõug	L	1	hämpšir	H	5
LxLY	17	eesti maatõug	L	1	ristand	LxY	13
LxYL	18	eesti maatõug	L	1	ristand	YxL	31
YxH (YH)	35	eesti suur valge	Y	3	hämpšir	H	5
YxP (YP)	36	eesti suur valge	Y	3	pieträän	P	6
YxLY	37	eesti suur valge	Y	3	ristand	LxY	13
YxYL	38	eesti suur valge	Y	3	ristand	YxL	31
HxY (HY)	53	hämpšir	H	5	eesti suur valge	Y	3

HxL (HL)	51	hämpšir	H	5	eesti maatõug	L	1
HxLY	57	hämpšir	H	5	ristand	LxY	13
HxYL	58	hämpšir	H	5	ristand	YxL	31
HxD (HD)	59	hämpšir	H	5	djurok	D	9
PxL (PL)	61	pieträän	P	6	eesti maatõug	L	1
PxY (PY)	63	pieträän	P	6	eesti suur valge	Y	3
PxLY	67	pieträän	P	6	ristand	LxY	13
PxYL	68	pieträän	P	6	ristand	YxL	31
DxL (DL)	91	djurok	D	9	eesti maatõug	L	1
DxY (DY)	93	djurok	D	9	eesti suur valge	Y	3
DxH (DH)	95	djurok	D	9	hämpšir	H	5
DxP (DP)	96	djurok	D	9	pieträän	P	6
DxLY	97	djurok	D	9	ristand	LxY	13
DxYL	98	djurok	D	9	ristand	YxL	31

Kui sea vanemate tõug on teadmata või loom on korduvalt tagasiristatud, siis nimetatakse seda teadmata tõuga seaks.

7. Põlvnemis- ja jõudlusandmete registreerimine algdokumentidel

Aretuslooma jõudlusandmete kogumist, nende õigsuse kontrollimist, töötlemist ja säilitamist teostatakse lähtudes aretusühistu poolt koostatud aretusprogrammist.

Sigade põlvnemis- ja jõudlus- e toodanguandmeteks loetakse emise seemendamise, poegimise ja võõrutamise andmeid, noorsigade mõõtmisandmeid karjatestil ja rümpade hindamisandmeid lihatööstuses. Farmis kogub jõudluandmeid loomapidaja või tema poolt volitatud isik, noorsigade lihajõudlusnäitajaid karjatestil ja rümpade hindamisandmeid lihatööstuses aretusühistu konsulent. Kõik andmed tuleb registreerida algdokumendil kohe pärast sündmuse toimumist. Jõudlusandmete koguja farmis peab omama jõudlusandmete koguja tunnistust.

Algarvestusdokument on loomapidaja juures paberkandjal peetav dokument, kuhu kantakse individuaalnumbrite alusel põhikarja emiste, kultide ja emikute põlvnemis- ja jõudlusandmed. Algdokumentidel oleva informatsiooni alusel peab olema võimalik kontrollida looma põlvnemise õigsust. Sellest tulenevalt on kohustuslik registreerida emiste seemendamise või paaritamise ja poegimise andmed aretusprogrammiga lubatud kujul, milleks on trükitud pesakonnaraamat ja seemendusandmete register või Possu programmist printitud, täidetud ja arhiveeritud seemenduste ja poegimiste tööplaanid.

Emiste võõrutamisandmete, noorsigade testiandmete, emiste/kultide karjavõtmis- ja prakeerimisandmete registreerimiseks ettekirjutisi ei ole, küll aga on jõudluskontrolli läbiviimiseks neid andmeid kohustuslik registreerida Possu programmis.

Algdokumente säilitatakse ettevõttes 3 aastat.

7.1 Kohustuslikud algdokumendid

7.1.1 Seemendusandmete registreerimine

Algdokumendil olema järgmised andmed:

- ettevõtte nimi ja kood;
- kirje järjekorranumber;
- emise individuaalnumber;
- seemendamise kuupäev;
- seemenduskuldi nimi, number, tõug;
- seemendaja allkiri.

Seemendusi võib registreerida Possust printitud seemenduste tööplaani või seemendusandmete registris, mille trükkimist korraldab aretusühistu. Algdokumendil peab olema ettevõtte nimi ja farmikood. Possust printitud tööplaani on osa nõutavast infost juba olemas ja lisada tuleb vaid puuduvad vastavalt sündmuse toimumisele. Lisaks sellele võimaldab programm tööplaani täiendada olulise infoga emise eelnevast toodangust nagu nt poegimiskordade arv, toodanguindeks, staatus, soovitatav seemenduskuupäev jne, seemendusandmete registrisse on vaja kõik andmed ise kirjutada.

Possust printitud seemenduste tööplaani näidis.

1279 - Seafarm								
Seemenduste tööplan								
Tähtaeg		31.10.2017						
Sulugrupp		<kõik sulud>						
Emis	Tõug	Pg seni	TI	Staatus	Soovitav seem.	Seem. kp	Kuldi nr	Kommentaariid
6955	LxY			E (222p)	T 03.10			
6962	L			E (179p)	K 15.11			
6942	LxY			E (258p)	E 28.08			
6917	LxY			V (42p)	T 29.08			
6908	L	1		P (37p)	T 03.10			
6089	Y	11	25,1	P (41p)	R 29.09			
6843	L	2	26,3	P (39p)	P 01.10			
6837	L	2	23,7	P (39p)	P 01.10			
6847	Y	2	28,5	P (42p)	N 28.09			
6691	Y	3	26,0	S (51p) tk ?				
6406	L	8	18,7	P (45p)	E 25.09			

Ridu: 11 + 4
Allkiri:

Passu
Trükitud 05.10.2017 11:35:32
lk. 1 / 1

kus

:

Emis – emise individuaalnumber;
Tõug – emise tõug tõutähisega;
Pg seni – poegimiste arv seni;
TI – toodanguindeks;
Staatus – emist iseloomustav tootmistsükli näitaja;
Seem.kp – sea seemendamise / paaritamise kuupäev;
Kult – seemendamiseks kasutatud kuldi individuaalnumber;
Kommentaariid – vajaliku lisainfo kirjutamiseks.

Seemendusandmete registri näidis

7.1.2 Poegimisandmete registreerimine

- ettevõtte nimi ja kood;
- emise individuaalnumber;
- seemenduskuldi individuaalnumber;
- poegimise kuupäev;
- pesakonna number;
- elusalt ja surnultsündinud põrsaste arv;
- surnultsündinud põrsaste arv;

19

Possust prinditud poegimiste tööplaani näidis

1279 - Seafarm OÜ									
Poegimiste tööplan									
Tähtaeg		23.09.2017							
Sulugrupp		<kõik sulud>							
Emis	Tõug	Seem.kult	Psk.nr	Poegim.kp.	Elusaid	Sm	Imikpõrsaste kaod/põhjus	Ümberpaigutus	Komment
6209	YxL	JARVIN 254822							
6418	YxL	JARVIN 254822							
6472	Y	VISTA 6806							
6710	YxL	GRUT 266050							
6919	L	GRUT 266050							
6920	Y	GRUT 266050							

Ridu: 6 + 3 Allkiri:

Passu Trükitud 05.10.2017 12:53:26 lk. 1 / 1

kus:

- kohustuslikud andmed on:
 - Emis – emise individuaalnumber;
 - Seem. kult – kuldi nimi ja individuaalnumber, kellega seemendati emist;
 - Psk nr – emise järglaste identifitseerimiseks kasutatud number;
 - Poegim. kp – sea poegimise kuupäev;
 - Elusaid – elusalt sündinud emis- ja kultpõrsaste arv kokku
 - Sm – surnult sündinud põrsaste arv;
- soovituslikud andmed lisainfona:
 - Tõug –emise tõug tõutähisega;
 - Imikpõrsaste kaod / põhjus – hukkunud imikpõrsaste arv ja põhjus;
 - Ümberp – ümberpaigutatud põrsaste arv ja emise number;
 - Kommentaar – poegimist iseloomustav informatsioon, anomaaliade arv.

Possust prinditud võõrutuste tööplaani näidis

1231 - Jampo Seakasvatuse OÜ				
Võõrutuste tööplan				
Tähtaeg		18.09.2017		
Sulugrupp		<kõik sulud>		
Emis	Elusalts.	Võõrutati	Võõr kp	Komment
6406	5			
6847	11			
6089	18			
6907	10			
6909	8			
6837	11			
6843	11			

Ridu: 7 + 4 Allkiri:

Passu Trükitud 05.10.2017 13:00:20 lk. 1 / 1

kus:

- Emis – emise individuaalnumber;
- Elusalts – elusalt sündinud emis- ja kultpõrsaste arv kokku
- Võõrutati – võõrutatud põrsaste arv;
- Võõr kp – võõrutamise kuupäev;
- Kommentaar – poegimist iseloomustav informatsioon, anomaaliade arv.

Sigade pesakonnaraamatu näidis.

ETTEVÕTE..... FARMIKOD..... SIGADE PESAKONNARAAMAT JÕUDLUSANDMETE KOGUJA ALUSTATUD..... LÕPETATUD..... <i>Pesakonnaraamatu tiitelleht</i>	Emise nimi Kõrva nr.*..... Tõug Mitmes poegimine emisel..... Poeginud*.....20..... a. Sündis põrsaid elusalt e*..... k* ... :..... surnult*..... Pesakonna kogukaal kg Põrsa keskmine kaal kg Põrsaste isa /nimi/..... Kõrva nr.*..... Tõug Paaritamise aeg *..... <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse; text-align: center;"> <thead> <tr> <th rowspan="2">Jrk. nr.</th> <th rowspan="2">Põrsa sugu</th> <th rowspan="2">Kõrva number</th> <th colspan="2">Põrsa naise arv</th> <th rowspan="2">Põrsa eluskaal võõrutusel</th> <th rowspan="2">Põrsaste kasutamine kuhu ja millal paigutatud (mitiud remondiks, nimmale)</th> </tr> <tr> <th>Paremal</th> <th>Vasakul</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>1</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>2</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>3</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>4</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>5</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>6</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>7</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>8</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>9</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>10</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>11</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>12</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>13</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>14</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>15</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>16</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> </tbody> </table> Juurde paigutatud põrsast emisele nr. Ära võetud põrsast emisele nr. Ema omadused Udara seisukord Võõrutamise aeg *.....20..... a*..... põrsast..... kg <i>Pesakonnaraamatu siseleht</i>	Jrk. nr.	Põrsa sugu	Kõrva number	Põrsa naise arv		Põrsa eluskaal võõrutusel	Põrsaste kasutamine kuhu ja millal paigutatud (mitiud remondiks, nimmale)	Paremal	Vasakul	1							2							3							4							5							6							7							8							9							10							11							12							13							14							15							16						
Jrk. nr.	Põrsa sugu				Kõrva number	Põrsa naise arv			Põrsa eluskaal võõrutusel	Põrsaste kasutamine kuhu ja millal paigutatud (mitiud remondiks, nimmale)																																																																																																																
		Paremal	Vasakul																																																																																																																							
1																																																																																																																										
2																																																																																																																										
3																																																																																																																										
4																																																																																																																										
5																																																																																																																										
6																																																																																																																										
7																																																																																																																										
8																																																																																																																										
9																																																																																																																										
10																																																																																																																										
11																																																																																																																										
12																																																																																																																										
13																																																																																																																										
14																																																																																																																										
15																																																																																																																										
16																																																																																																																										

Algdokumendiks ei loeta emise ja kuldi kaarti, mida kasutatakse ülevaate saamiseks looma põlvnemisest ja jõudlusest. Vajadusel prinditakse see välja jõudlusandmete kogumise programmist "Possu".

7.4 Soovituslikud algdokumendid

7.4.1 Põlvnemistunnistus

Põlvnemistunnistus algdokumendina on vajalik looma või sperma ostmise korral Eestist või välismaalt. Põlvnemistunnistusel kajastuvad looma põlvnemise, karjatesti ja geneetilise hindamise tulemused, mis on kontrollitud ja väljastatud vastava riigi aretusorganisatsiooni poolt. Eestis sündinud sigadele väljastab põlvnemistunnistusi ETSAÜ aretusühistu, printides need vastava töövahendi abil EPJ andmebaasist.

Eestis ametlikult kehtiva põlvnemistunnistuse näidis.

Eesti Tõusigade Aretusühistu Aretuse 2, Märja 61411 Tartumaa Reg. nr. 10023404 Telefon + 372 7 493 144 Fax + 372 7 493 127 E-mail estpig@estpig.ee				Väljastamiskoht: Tartu Väljastamiskuupäev: 07.04.2015 Väljastaja nimi: Aarne Põldvere Väljastaja ametinimetus: aretusspetsialist-lihatehnoloog Allkiri:				
Kõrvamärk	Nimi	Tätoveeringu nr.	Sugu	Tõug	Sünniaeg	Sünnikoht		
6581		6065 /	Emis	Eesti maatõug	04.09.2014	1231 - JAMPO SEAKASVATUSE OÜ		
Testiandmed: Testija nimi: ANNE LILLEORG Aretaja JAMPO SEAKASVATUSE OÜ Reg.nr. 10085061 Aadress ÄKSI KÜLA TARTU VALD LÄHTE POSTKONTOR TARTUMAA 60543								
Kuupäev	Vanus (päeva)	Mass (kg)	Nisad V / P	EJK (g/ööpäevas)	Pekipaksus (mm) X1 X3	Seljaliha lähimõõt X2(mm)	Tailiha %	J_SAV/V_SAV
16.02.2015	165	118	8 7	715	15 14	60	61	122 / 108
Põlvnemine:								
Isa	9905-2115927-12		Isaia	9905-1880394-09		Isaema	9905-1964542-11	
Nimi	GALLANT		Nimi	GALLANT		Toodang	Pesak. arv Keskm. elsp/psk Keskm. võõrp/psk	
Sünniaeg	14.06.2012		Sünniaeg	01.01.2009		Sünniaeg	01.01.2011	
Tõug	Maatõug		Tõug	Maatõug		Tõug	Maatõug	
Sünnikoht	KANADA		Sünnikoht	KANADA		Sünnikoht	KANADA	
J_SAV/V_SAV	124 / 105		J_SAV/V_SAV	117 / 104		J_SAV/V_SAV	117 / 105	
Ema	1231-6065-12		Emaisa	703-2344-11		Emaema	1231-5752-10	
Toodang	Pesak. arv Keskm. elsp/psk Keskm. võõrp/psk 5 12.2 10.8		Nimi	FANTAST		Toodang	Pesak. arv Keskm. elsp/psk Keskm. võõrp/psk 8 10.6 9.8	
Sünniaeg	01.06.2012		Sünniaeg	18.07.2011		Sünniaeg	05.11.2010	
Tõug	Eesti maatõug		Tõug	Eesti maatõug		Tõug	Eesti maatõug	
Sünnikoht	JAMPO SEAKASVATUSE OÜ		Sünnikoht	TÄNNASSILMA FARM (OÜ ESTPIG)		Sünnikoht	JAMPO SEAKASVATUSE OÜ	
J_SAV/V_SAV	124 / 111		J_SAV/V_SAV	125 / 115		J_SAV/V_SAV	124 / 108	

© Eesti Tõusigade Aretusühistu & Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS

7.4.2 Noorsigade jõudluse mõõtmine karjatestil ja andmete registreerimine

Karjatestil mõõdetakse noorsigade lihajõudlusnäitajad ja hinnatakse välimik eesmärgiga valida põhikarja täienduseks parimaid loomi. Sigade karjatest viiakse läbi ETSÄÜ volitatud isikute e karjatesti läbiviijate poolt, kes ka vastutavad andmete õigsuse ja registreerimise eest. Karjatestil mõõdetakse lihajõudlusnäitajaid ultraheliaparaadiga Piglog 105 ja välimik hinnatakse vaatlemise ja komplemense teel.

Foto 1. Lihajõudluse mõõtmine Piglog-105ga

Karjatesti jõudlusandmeteks loetakse noorsigade testiandmeid ja hinnatud välimiku punkte. Karjatesti algdokumendiks võib olla korrektselt vormistatud laudaraamat, Possu programmist printitud eeltäidetud või tühi testi tööplaan, millel peab kajastuma:

- looma individuaalnumber, kelle järglasi testitakse;

- testitavale loomale testimisel antav individuaalnumber;
- nisade arv vasakul, paremal/ kraaternisade arv, mittefunktsioneerivate nisade arv;
- Piglog 105-ga mõõdetud peki mõõdud x1 ja x3 (mm) ja seljalihase läbimõõt x2 (mm);
- esijalgade seis, sõrgats, sõrg;
- tagajalgade seis, sõrgats, sõrg;
- selja laius,
- sinkide suurus,
- keha kõrgus,
- kere pikkus;
- kommentaarid sea hindamise või hindamisest väljajätmise põhjuste kohta.

Possust prinditud eeltäidetud ja tühja tööplaani näidised.

SEAKASVATUSE OÜ

Testitööplaan

Testi kp. 13.07.2005
 Toodet 1 - LXL emis
 Min. vanus päevades 150
 Maks. vanus 190

Emis Ind nr	Psk nr Mass	Nisad		Poeg. kp. Nisad Kr.	Nisad Mf.	x1	x2	Lsa x3	E seis	E sgts	E sõrg	T seis	T sgts	T sõrg	Võrutatuid			Põrsaid varem		Komment.														
		vasak	parem												Selg	Sink	Kõrgus	Pikkus																
965																				16.01.2005		GOLDBERG 703-340-03					5		31					
2637	88	7	7			8	51	8	3	3	3	3	3	3	3	3	2	3	4															
2638	101	7	8			10	58	10		4									4															
2639	100	7	7			11	58	10									2																	
2641	95	7	6		1	10	65	8												fälgido autu svaie see el														
1036																				22.01.2005		FAGER 703-892-01					5		43					
2642	105	8	8			8	65	8																										
2643	99	7	8	1		12	62	10				4							4															
Ridu 2																				Täitnud /allkiri:		Kaire ova												

Trükitud: 13.07.2005 14:41:59
Possu
lk. 1

kus:

Emis – looma individuaalnumber, kelle järglasi testitakse;

Mass – looma mass testimisel;

ind nr – testitavale loomale testimisel antav individuaalnumber;

Nisad vasak/parem/kr/mf - nisade arv vasakul, paremal/ kraaternisade arv, mittefunktsioneerivate nisade arv;

x1 x3 - mõõdetud peki mõõdud (mm);

Lihax2 - mõõdetud seljalihase läbimõõt (mm);

Eseis, Esgts, Esõrg – esijalgade seis, sõrgats ja sõrg;

Tseis, Tsgts, Tsõrg – tagajalgade seis, sõrgats, sõrg;

Selg – selja laius;

Sink – sinkide suurus;

Kõrgus – keha kõrgus;

Pikkus – kere pikkus;

Komment – kommentaar sea hindamise kohta.

Tühi testitööplaan

Tühje ridu	19
Testi kuupäev	17.07.05
Testija	Konsulent

[illegible]

Ridu 19

Täitnud /allkirj/

Trükitud: 13.07.2005 16:10:42

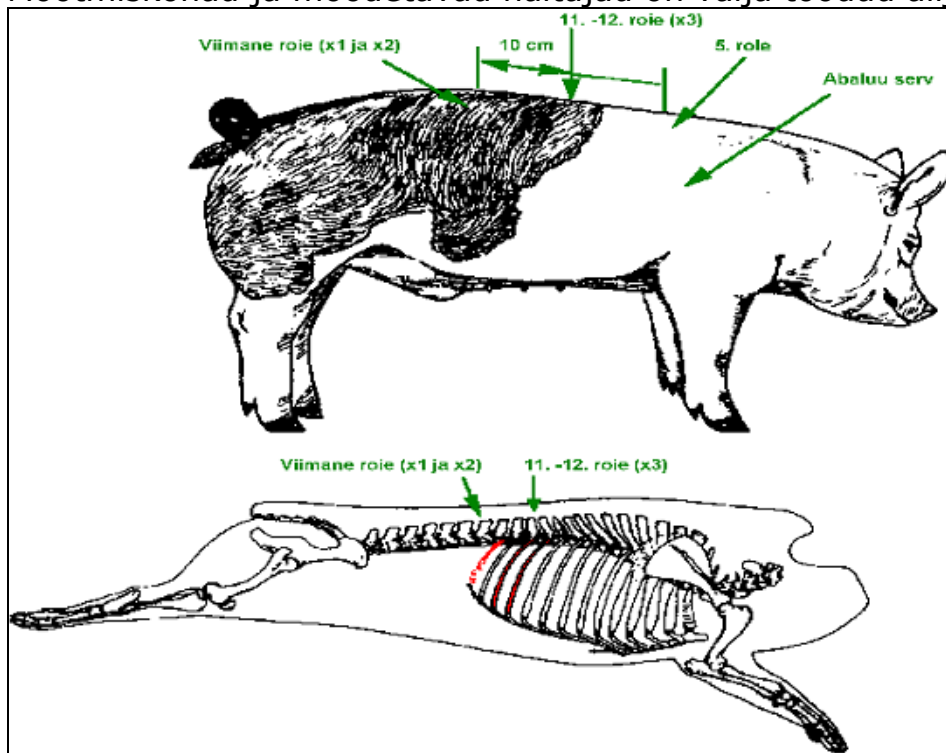
Possu

lk.1

Lihajõudlusnäitajad on soovitatav hinnata loomadel elusmassiga 85 – 115 kg kusjuures noorsea mõõtmine toimub kahes anatoomiliselt määratud punktis:

1. viimase roide joonel, 7 sentimeetrit selja keskjoonest külje suunas, kust saadakse X_1 - seljapeki paksus 1 (mm) ja X_2 - seljalihase läbimõõt (mm);
2. 11. - 12. roide vahel ehk 10 sentimeetrit pea suunas esimesest mõõtekohast, kus saadakse X_3 - seljapeki paksus 2 (mm).

Mõõtmiskohad ja mõõdetavad näitajad on välja toodud alljärgneval skeemil:

Joonis 2 Mõõtmiskohad ja mõõdetavad näitajad

Nende kolme näitaja alusel arvestab ultraheliaparaat "Piglog 105" noorsea tailiha protsendi (y) järgmise valemiga:

$$Y = 64,39 - 0,28 \cdot X_1 + 0,14 \cdot X_2 - 0,55 \cdot X_3$$

Mõõdetud peki mõõtude alusel arvutatakse keskmine pekipaksus valemiga:

$$\text{Keskmine pekimõõt} = \left(\frac{X_1 + X_3}{2} \right),$$

Peki mõõte korrigeeritakse sea elusmassi 100-le kilogrammile, milleks kasutatakse valemit:

$$\text{Korrigeeritud pekk} = (100 - \text{mass}) \cdot \text{PEKK}_{\text{kor}} + \left(\frac{X_1 + X_3}{2} \right),$$

kus:

PEKK_{kor} - faktor peki mõõdete korrigeerimiseks 100-le kilogrammile, mis on kirjeldatud vastava tõu parameetrites.

Noorloomade kaalumistulemuste alusel arvutatakse looma ööpäevane eluaja juurdekasv (EJ) valemiga:

$$\text{EJ} = \frac{\text{mass (kg)}}{\text{vanus (päeva)}} \cdot 1000 \text{ grammi/ööpäevas}$$

Eluaja juurdekasvud korrigeeritakse sea elusmassi 100-le kilogrammile, milleks kasutatakse valemit:

$$\text{Korrigeeritud EJ} = (100 - \text{mass}) \cdot \text{EJ}_{\text{kor}} + \frac{\text{mass (kg)}}{\text{vanus (päeva)}} \cdot 1000;$$

kus:

EJ_{kor} - faktor ööpäevase juurdekasvu korrigeerimiseks, mis on kirjeldatud vastava toote parameetrites.

Lihajõudlusnäitajaid kasutatakse loomade geneetilises hindamises ja aretusalaates statistilistes analüüsides ning andmete korrigeerimine muudab need omavahel võrreldavaks.

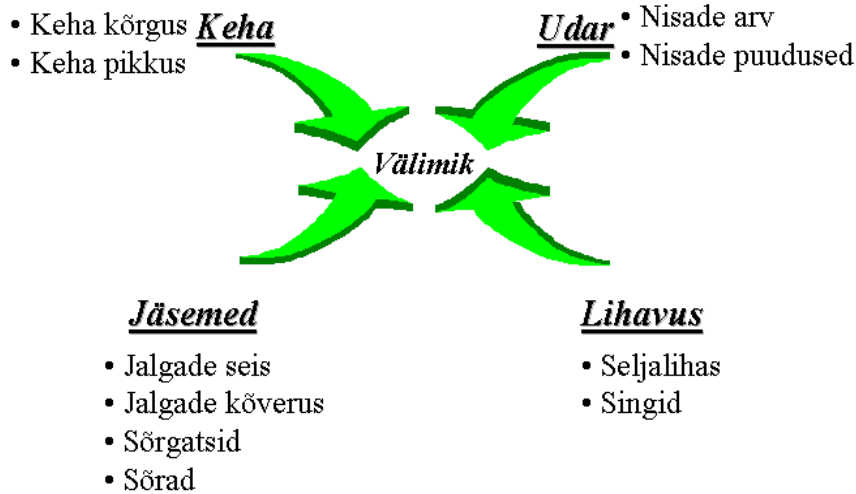
Noorlooma välimiku juures hinnatakse erinevaid tunnuseid 5 punkti süsteemis, kusjuures 2, 3 ja 4 hindepunkti saanud noorsead sobivad põhikarja täienduseks, 1 ja 5 punkti saanud noorsead prakeeritakse aretusest.

Hinnatakse üheksat tunnust:

- esijäsemete seis ja sõrgatsite asetus;
- tagajalgade seis, sõrgatsite asetus ja sõrgade kuju;
- kere kõrgus ja pikkus;
- selja laius;
- sinkide suurus.

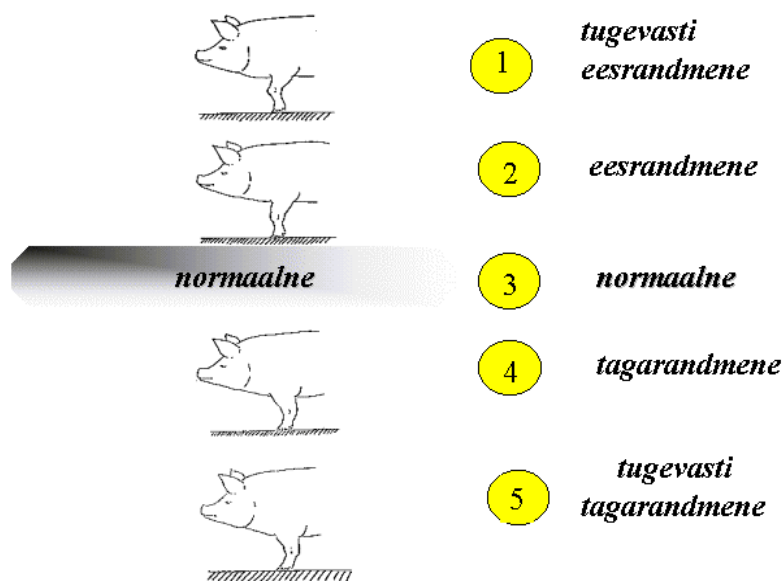
Välimiku hindamist on kujutatakse alljärgnevatel joonistel 3-11.

Mida hinnatakse välimiku juures?

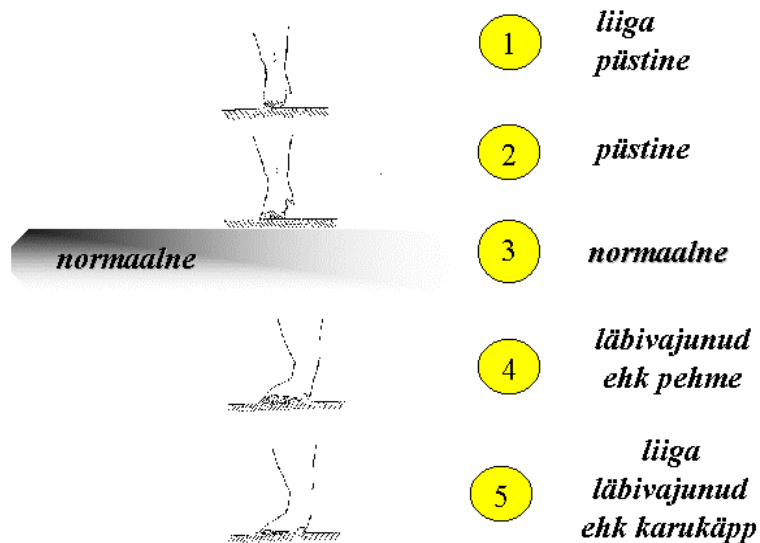
Joonis 3. Karjatestil vaatluse all olevad tunnused.

Esijäsemete seis

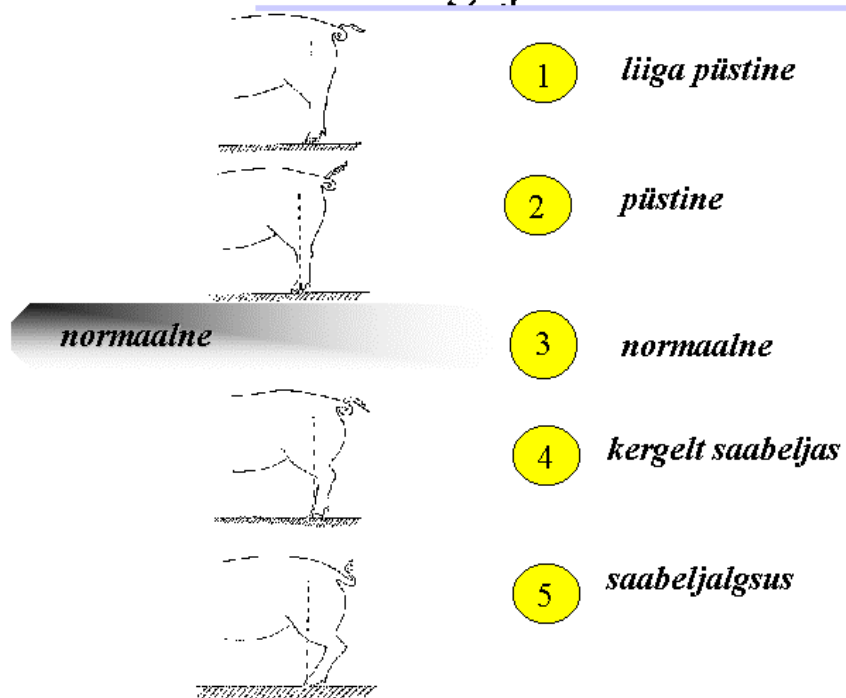
Joonis 4. Noorlooma välimiku hindamine - esijäsemete seis

Esijäsemete sõrgatsid

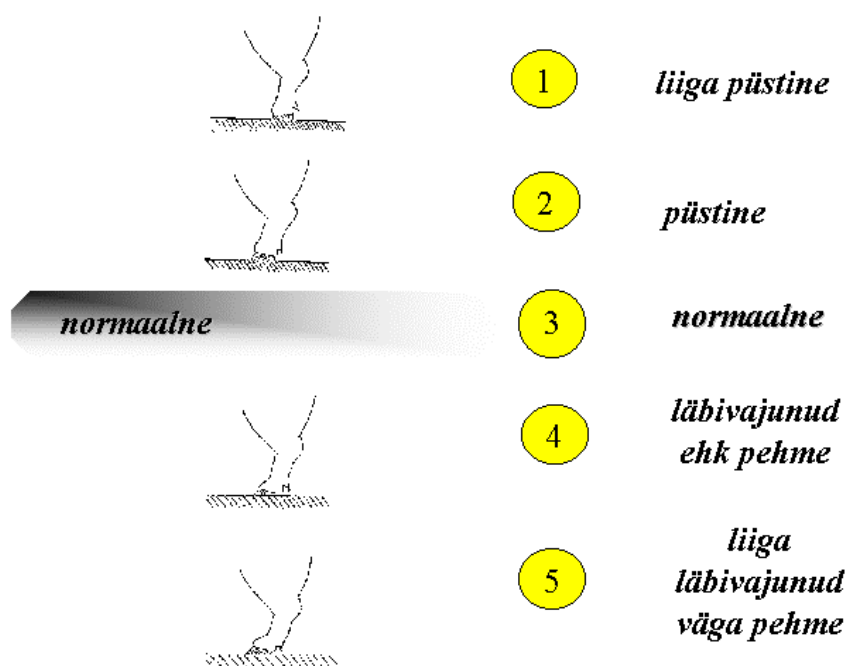
Joonis 5. Noorlooma välimiku hindamine - esijäsemete sõrgatsite asetus

Tagajäsemete seis

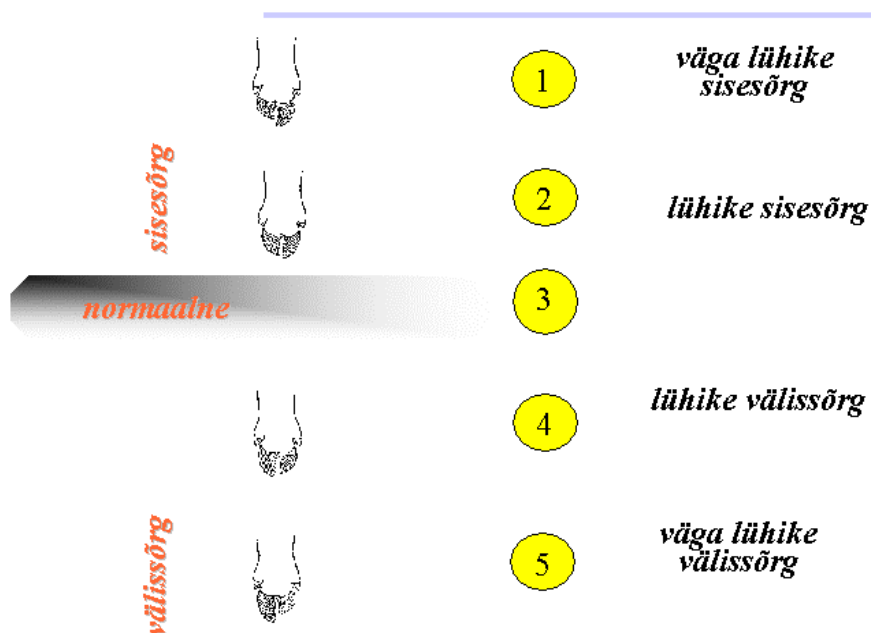
Joonis 6. Noorlooma välimiku hindamine – tagajäsemete seis

Tagajäsemete sõrgatsite asetus

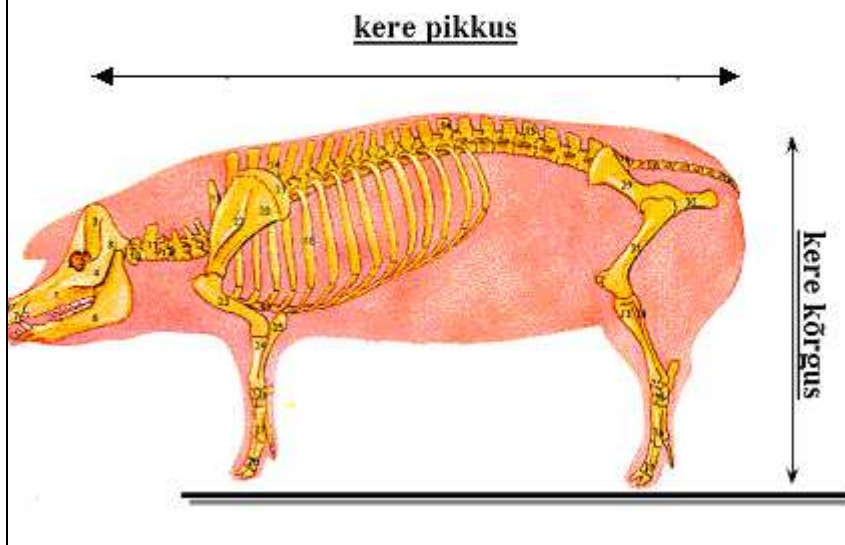
Joonis 7. Noorlooma välimiku hindamine - tagajäsemete sõrgatsite asetus

Sõrad

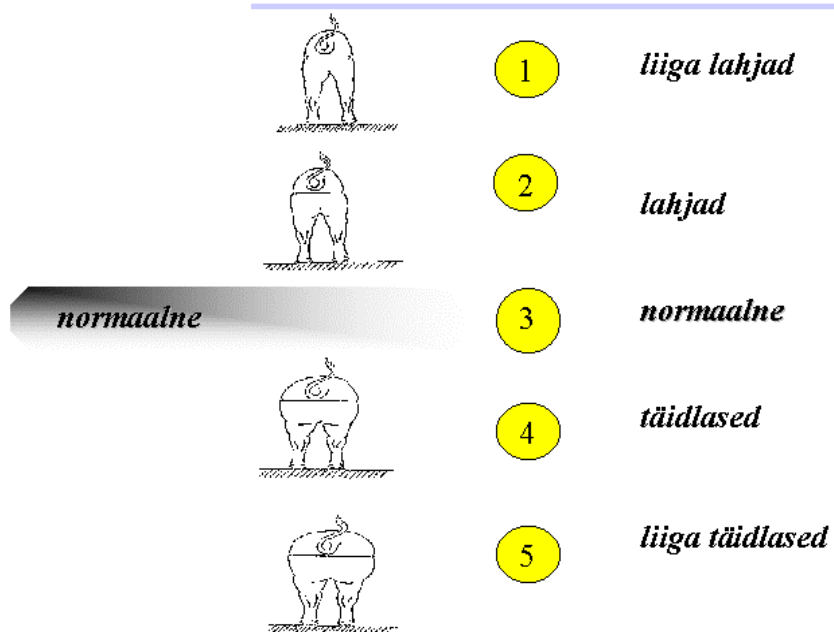
Joonis 8. Noorlooma välimiku hindamine – sõrad ees -ja tagajäsemetel

Kere pikkus ja kõrgus

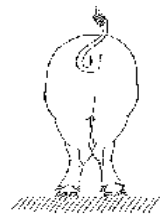
Joonis 9. Noorlooma välimiku hindamine - kere pikkus ja kõrgus

Sinkide lihavus

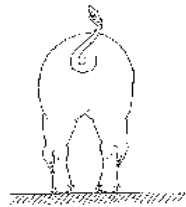

Joonis 10. Noorlooma välimiku hindamine - lihavus

Tagajäsemete väärasetus

kooskandne

O-jalgne

Joonis 11. Noorlooma välimiku hindamine - tagajäsemete väärasetus

Kui tõuloomadel esineb välimikus vähesel määral puudusi, siis need tuleb registreerida kommentaaridena karjatestil.

Kui tõuloomadel esineb aretuseks sobimatuid välimiku puudusi, siis need tuleb registreerida karjatestil väljalangemise koodiga, kusjuures väljalangemise põhjused võivad olla kaheksagused:

- tervislikud (anomaaliad, tervisehäired, peitmunandilisus kultidel, nisade kahjustused, liigeste haigused, halvatus, ebanormaalselt arenenud suguorganid);
- aretuslikud (nisade arv, kooskandsed jäsemed, harkis sõrad, lahtine kude kõhul, lüngus õlad, ebakorrektnel seljajoon jms. "iluvead").

Aretusse mittesobivate loomade vead sisestatakse jõudlusandmete kogumise programmi.

Noorsigade testiandmete sisestamiseks Possusse on igale tõule ette antud kontrollpiirid, mis on koondatud alljärgnevasse tabelisse 2. Kui looma mõõtmistulemused nendesse piiridesse ei mahu, siis jäävad loomad geneetilisest hindamisest välja. Kontrollpiire muudetakse ETSAÜ korraldusega.

Tabel 2. Karjatesti andmete soovituslikud kontrollpiirid ja korrektuuri faktorid

Kontrollpiirid:

eesti maatõugu emisele,
eesti suurt valget tõugu emisele,
eesti maatõugu kuldile,
eesti suurt valget tõugu kuldile,
ristandemisele koodiga LxY, YxL, YxLY, LxYL

Jõudlusandmete sobivus geneetiliselt hindamiseks:

100 kg-le taandatud ööpäevane juurdekasv > **425** g/ööpäevas

Näitaja	Geneetilises hindamise osalemise nõuded näitajale		
Testimisvanus/ päeva	120 - 220		
Nisad mõlemal pool	5- 10		
Testimismass /kg	< 150		
Lihassilma läbimõõt mm	30 - 70		
Pekipaksus mm	7- 20		

EJ-korrektuur	keskm. mass 100 kg	faktor 3.72 g/kg	piirkond 85 - 115 kg
Pekikorrektuur	keskm. mass 100 kg	faktor 0.04 mm/kg	piirkond 85 - 115 kg

kus: Geneetilises hindamise osalemise nõuded näitajale on see andmete vahemik, mille alusel kontrollitakse andmete sobivust geneetiliseks hindamiseks.

Farmis kogutud karjatesti andmed sisestab Possusse karjatesti läbiviija, vastutades ühtlasi enda poolt fikseeritud andmete õigsuse eest. Sisestatud karjatesti andmed saadetakse edasiseks töötlemiseks ja loomade geneetiliseks hindamiseks EPJ andmebaasi karjatesti läbiviija või jõudlusandmete koguja poolt.

7.6 Rümpade mõõtmine ja andmete registreerimine

Sigade rümpade hindamine toimub lihatööstuses. Lihajõudlustesti viib läbi ETSAÜ poolt volitatud isik. Lihajõudlustestil hinnatakse ja mõõdetakse liha kvaliteeti ning lihajõudlusnäitajaid. Rümpade hindamistulemused registreeritakse ETSAÜ-s rümpade hindamise registris.

Hinnatakse baasaretusfarmides üleskasvatatud, karjatestil mõõdetud ja prakeeritud kultide rümbad eesmärgiga saada lihajõudluse näitajad seemendusjaama kultide ja farmidesse müüdud kultide vendade kohta. Pärast sigade tapmist rümbad poolitatakse piki selgroolülisid. Tapasoojad rümbad kaalutakse 45 minuti jooksul sea veretustamisest vahetult enne jahutuskambrisse saatmist 0,1 kilogrammise täpsusega ja määratakse rümba tailihasisaldus ultraheliaparaadiga Ultra FOM 300. Rümbad jaotatakse tailihasisalduse alusel SEUROP süsteemi järgi. Jahtunud rümbad mõõdetakse ja hinnatakse (vt foto 2 ja 3) jahutuskambris pärast tapmist 24 (+/- 4) tunni jooksul järgmiste näitajate järgi:

1. Rümba pikkus mõõdetakse mõõdulindiga kahest kohast sentimeetrites:
 - rümba pikkus I – rümba rippuvalt poolküljelt häbemelu kraniaalsest servast kuni kaelalüli kraniaalse servani;
 - rümba pikkus II – rümba rippuvalt poolküljelt häbemelu kraniaalsest servast kuni rinnaku ja esimese roide ühenduskohani.
2. Seljapeki paksus mõõdetakse joonlauaga selja keskjoonelt millimeetrites koos nahaga 4 kohast:
 - turja seljapeki kõige paksemast kohast;
 - 6. – 7. roide vahetult;
 - seljapeki kõige õhemast kohast;
 - landelt (m. glutaesus medius) seljapeki kõige õhemast kohast;
 - keskmine seljapeki paksus on nende nelja mõõdu keskmine.

3. Lihassilma pindala – s.o. selja pikima lihase (m. longissimus dorsi) ristlõikepindala ruutsentimeetrites.

- Rippuvas asendis oleva rümba parem poolkülj poolitatakse 13. ja 14. roide vahekohtalt.
- Statiivile asetatud digitaalkaameraga pildistatakse lahtilõigatud lihassilma ja tema peale jääva peki pindala.
- Digitaalfotod salvestatakse arvutisse ja spetsiaalse lihassilma mõõtmise programmiga Scan Star määratakse lihassilma pindala, pekipindala ning landelihase (*m. gluteus medius*) peal (kõige õhemas kohas) ja ees olevad küljepeki paksused.
- Arvutatakse pekipindala ja lihassilma suhe - lihasuse indeks (LI):

$$LI = \text{peki pindala cm}^2 / \text{lihassilma pindala cm}^2$$

4. Lihakvaliteedi näitajana määratakse liha pH-väärtus pH-meetriga 24 (+/- 4) tundi pärast sea tapmist jahutuskambris rippuval jahtunud rümba paremalt poolküljelt 13. – 14. roide vahekohtalt selja pikimast lihasest (m. longissimus dorsi).

5. Vastavalt pH – väärtustele eristatakse :

- PSE liha (hele, pehme, vesine) – pH <5,59;
- Normaalne – pH 5,6 – 6,29;
- DFD – tume, tihe, kuiv) – pH > 6,3.

6. FOM 300 arvutab taliha sisalduse valemiga:

$$Y = 64,19701 - 0,39379 \cdot X2 + 0,08082 \cdot X3 - 0,33910 \cdot X4$$

kus:

X2 - peki paksus millimeetrites viimase rinna- ja esimese nimmelüli kohal, 7cm poolitusjoonest;

X3 - lihaskoe paksus millimeetrites viimase rinna- ja esimese nimmelüli kohal, 7cm poolitusjoonest;

X4 - peki paksus millimeetrites saba poolt 3. ja 4. rinna- ja esimese nimmelüli kohal, 7 cm poolitusjoonest.

Foto 2. Ristipidi poolitatud rümbad

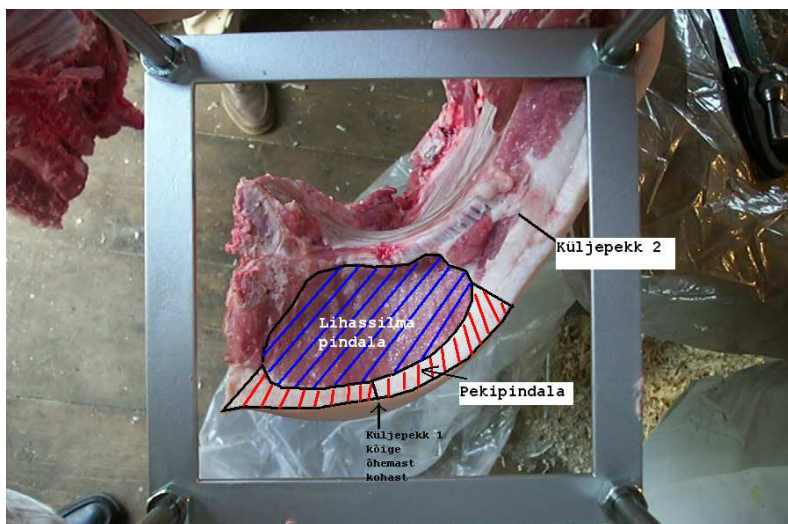

Foto 3. Näide digitaalfotost ja Scan Stariga pindalade määramisest

Lihajõudlustesti andmed registreerib lihajõudlustesti läbiviija üle interneti EPJ andmebaasi edasiseks töötlemiseks ja kokkuvõtete tegemiseks. Lihajõudlustesti andmete õigsuse ja registreerimise eest vastutab lihajõudlustesti läbiviija.

8. Andmevahetus loomapidaja ja Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS-i vahel

Sigade jõudluskontrolliks vajalikud andmed edastatakse EPJ andmebaasi tulenevalt lepinguga sätestatud korrast. Andmebaasis luuakse põlvnemise kaudu erinevates karjades asuvatele sigadele seosed. Kogutud andmed on aluseks sigade geneetiliseks hindamiseks ja aretuslaste suundade kujundamiseks ETSAÜs.

Farmid peavad andmeid edastama EPJ andmebaasi peale igat karjatesti, peale igat müügiandmete sisestamist Possusse või iga kuu 5-ks kuupäevaks juhul kui kuu jooksul sigu ei testitud ja loomi ei müüdnud. Andmed peaksid saabuma hiljemalt geneetilise hindamise eelsel päeval kella kaheks, et need jõuaks kanda andmebaasi. Peale kella kahte saabunud andmed võivad jääda jooksva nädala geneetilisest hindamisest välja.

Andmed edastatakse EPJ otse Possu programmist sündmuste failina ja varukoopiana. Sündmuste fail sisaldab kahe andmevahetuse vahel Possusse sisestatud sündmusi, mis kantakse EPJ andmebaasi. Varukoopia sisaldab kogu karja Possusse sisestatud andmestikku ja selle saatmise eesmärk on andmete säilitamine turvalises keskkonnas ning ETSAÜ konsulendile kättesaadavuse võimaldamine. Turvalisuse all mõeldakse andmete taastamisvõimalust juhul kui farmi arvutiga on midagi juhtunud.

Andmevahetuse käigus saadetakse EPJ andmebaasist farmi Possusse JKK info, mis sisaldab loomade aretusväärtusi, ETSAÜ seemendusjaama kultide infot, ostetud loomade põlvnemisandmeid ja programmi uuendusi.

EPJ andmebaasi kandmisel tekkinud ebakõlade esinemisel sigade põlvnemis- või jõudlusandmetes väljastab EPJ loomapidajale veateated. Veateated peaks loomapidaja üle kontrollima, vajadusel oma Possus parandama ja tegema uue andmevahetuse, sest vigaste kirjetega loomad jäetakse geneetilisest

hindamisest välja. Oluline on parandada ka väljaläinud loomade kohta edastatud vead, sest ka nende andmeid kasutatakse geneetilises hindamises.

Loomapidajal on alati võimalus suhelda EPJ-ga kui vea teade ei ole arusaadav või kui viga ei ole tingitud loomapidajast.

Tähtis on teada, põlvnemisandmete muutmist kontrollib EPJ klienditeenindaja täiendavalt järgmistel juhtudel:

- 1. mõni loom on Possust kustutatud;**
- 2. muudetud on sea sünniaega;**
- 3. muudetud on sea sünnikohta;**
- 4. muudetud on sea individuaalnumbrit.**

Andmevahetuseks tuleb loomapidajal registreeruda andmebaasi kasutajaks vastava avalduse esitamisega, Vastava vormi saab EPJ kodulehelt.

9. Vastutus jõudlusandmete kogumisel ja säilitamisel

Jõudlusandmete säilitamise nõuded on kehtestatud ETSAÜ aretusprogrammiga "Marmorliha". Testiandmete, rümpade hindamistulemuste ja põlvnemistunnistuse õigsuse eest vastutab ETSAÜ, sigade märgistamise ja jõudlusandmete õigsuse eest vastutab loomapidaja, andmebaasi jõudnud info säilitamise eest vastutab EPJ. Loomapidaja peab säilitama põllumajanduslooma põlvnemis- ja jõudlusandmeid kolm aastat, EPJ peab andmebaasi jõudnud info säilitama elektrooniliselt 10 aastat, ETSAÜ-l on kohustus säilitada välisriikidest ostetud loomade põlvnemistunnistusi elektrooniliselt või paberkandjal 10 aastat. Jõudlusandmete kogujate koolituse ja tunnistuste väljaandmise eest vastutab EPJ koos ETSAÜga.

Jõudlusandmete koguja farmis peab olema läbinud läbinud vastava koolituse ja omama jõudlusandmete koguja tunnistust.

10. Jõudluskontrollis kasutatavad mõisted ja nende lühendid

Aastaemis - arvestuslik emis, arvutatakse kogu karja emiste söötmispäevade jagamisel aasta päevade arvuga.

Abort – nurisünnitus tiinuse pikkusega kuni 91 päeva (k.a), emisel ei ole elusalt sündinud põrsaid ja pesakonnainumbrit ei väljastata.

Algdokument - loomapidaja juures paberkandjal olev dokument, kuhu on kantud informatsioon loomade põlvnemiste, seemenduste, poegimiste, võõrutamiste, karjatesti mõõtmistulemuste ja rümpade mõõtmistulemuste kohta.

Amme pesakond – juba võõrutatud emise juurde paigutatud teise või teiste emiste põrsad.

Aretusregister - elektrooniliselt peetav andmekogum ristandaretussigade põlvnemise, jõudluse ja aretusväärtuste kohta.

Aretusväärtus - vanematelt järglastele edasiantavate geenide väärtus, mis avaldub järglaste keskmises toodangus eakaaslastega võrreldes.

Atesteerimine - jõudluskontrolli läbiviija poolt jõudlusandmete koguja (JAK) koolitamine ja tunnistuse väljastamine.

Baasaretusfarm - farm, kus tegeldakse sigade tõuaretuse ja tõuloomade müügiga aretusühistu ja farmivahelise lepingu alusel.

BLUP-loomamudel - loomade geneetilisel hindamisel kasutatav lineaarne statistiline mudel, kus igal hindamises osaleval loomal hinnatakse konkreetse tunnuse aretusväärtus kogu teadaoleva toodangu- ja põlvnemisinformatsiooni alusel.

Possu - EPJ poolt tunnustatud ja farmi personaalarvutis kasutatav sigade jõudlusandmete kogumise programm.

Ebaproduktiivsed päevad - emiste mitteotstarbekat kasutamist näitavad päevad. Ebaproduktiivsete päevade alla kuuluvad ümberindluse päevad, abordipäevad, vaba perioodi päevad pärast aborti, päevad seemendusest müügini ja päevad võõrutusest müügini.

Emise rakendus - määrab ära emise kasutamise aretussigade või nuumikute tootjana.

Emise tiinuse pikkus (TP) – normaalseks tiinuse pikkuseks loetakse emise poegimist alates 109. tiinuspäevast (k.a) kuni 121. tiinuspäevani (k.a), emise poegimist 92. päevast (k.a) – 109 päeva (v.a) loetakse enneaegseks poegimiseks. Emisel võib olla elusalt sündinud põrsaid.

Nurisünnituseks nimetatakse poegimist kui kõik põrsad sündisid surnult.

Geneetiline hindamine - arvutuslikul teel loomade aretusväärtuse prognoosimine hetkel olemasoleva informatsiooni (järglased, eellased, külgsugulased) alusel.

Geneetiline väärtus - looma tegelik tootmisvõime ehk tema genotüübi väärtus, mis avaldub temal endal, kuid ei pruugi avalduda tema järglastel.

Imetamisperiood (IP) - päevad emise poegimisest (k.a.) oma pesakonna või kasupesakonna võõrutuseni (v.a.).

Individuaalnumber - karjasiseselt kordumatu number põhikarja loomade eristamiseks.

Sigade jõudlusandmed ehk toodanguandmed - emise seemendamise-, poegimis- ja võõrutamisandmed, noorsigade mõõtmisandmed karjatestil ja rümpade mõõtmisandmed lihatööstuses.

Jõudlustunnuse aretusväärtus - tunnuse pärandumine looma järglastele võrreldes baasloomade keskmisega.

Jõudluse suhteline aretusväärtus (J_SAV) - looma jõudluse üldaretusväärtus, milles sisalduvad ööpäevase juurdekasvu, seljapeki paksuse ja lihassilma läbimõõdu aretusväärtused ökonoomiliste kaaludega vastavalt ETSAÜ aretusprogrammile.

Jõudluskontroll - põllumajanduslooma jõudlus- ja põlvnemisandmete regulaarne kogumine, registreerimine, töötlemine, säilitamine ja analüüsimine tema geneetilise väärtuse hindamiseks ja majandamisotsuste tegemiseks.

Jõudluskontrolli andmebaas - seostatud tabelite kogum, kuhu registreeritakse sead, kelle kohta on teada individuaalnumber, sünniaeg ja sünnikoht.

Karjatest - kasvikute mõõtmine ja hindamine seakarjas ETSAÜ tunnustatud konsulendi poolt.

Karjatuleku vanus - sea vanus päevades sünnikuupäevast (k.a) kuni karjatuleku kuupäevani (v.a).

Kasutusaasta - emise karjasoleku aeg aastates alates esimesest seemendamisest (k.a) kuni looma väljaminekuni (v.a).

Konsulent - aretusühistu poolt määratud karjatesti läbiviija.

Kunstlik seemendus (KS) - emise seemendamine kuldi spermaga seemendustehniku poolt. Kunstliku seemenduse eriliik on emakasisene seemendus (**ESS**).

Lahtine pesakond - pesakond või kasulaste pesakond, mille kohta ei esine võõrutusteadet.

Lahtine seemendus - seemendus, mille kohta puudub informatsioon poegimistulemusest või abordist.

Lihajõudlusnäitajad - noorsigade mõõtmisel karjatestil või rümpade mõõtmisel saadud lihakeha iseloomustavad näitajad.

Loogilised vead - jõudluskontrollis oleva looma andmete edastamisel või töötlemisel tekkinud vead.

Loomulik paaritus (LP) - sea paaritamine kuldiga.

Normaalne tiinuse pikkus - 109-st tiinuse päevast (k.a) alates.

Nooremise pesakond (NE psk) - esimest korda poeginud emise pesakond poegimisest (k.a) kuni pesakonna võõrutuseni (v.a).

Osaline võõrutus - osade põrsaste emise juurest äravõtmine.

Pesakond (psk) - emise järglased, kelle sünnikuupäev on sama, mis emise (ema) poegimiskuupäev.

Pesakonna number - ühesuguse sünnikuupäevaga emise järglaste identifitseerimise number, kusjuures järglaste sünnikuupäev peab olema sama, mis emise (ema) poegimiskuupäev.

Piglog 105 - ETSAÜ poolt tunnustatud ultraheliaparaat, mida kasutatakse noorsigade lihajõudlusnäitajate mõõtmisel karjatestil.

"Possu" - Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS-s programmeeritud sigade jõudlusandmete kogumise programm.

Produktiivsed päevad - ühe pesakonna tootmiseks kulunud vajalikud päevad. Produktiivsete päevade alla kuuluvad tiinuspäevad, imetamispäevad, kasulaste pesakonna päevad ja vaba perioodi päevad.

Põhikari - emised ja kuldid, keda peetakse põrsaste tootmiseks.

Põrsaste ümberpaigutus - põrsaste ümberpaigutamine emiste vahel pesakondade ühtlustamise eesmärgil.

Seemendaja (seemendustehnik) - ETSAÜ poolt tunnustatud kunstliku seemenduse läbiviija.

Rümp - sea lihakeha, mis on veretustatud ning millelt on eemaldatud siseelundid, harjased, siserasv, neerud, neerurasv, suguelundid, keel, pea- ja seljaaju, saba, diafragma, pea kuklaluu ja esimese kaelalüli vahelt, esijalad randmeliigesest ning tagajalgadelt sõrad.

SEUROP süsteem - lihatööstustes kasutatav lihakehade klassifitseerimissüsteem.

Scan Star - arvuti tarkvara lihassilma ja peki pindala arvutamiseks.

Suhteline aretusväärtus - väljendab punktides sea geneetilist erinevust geneetilise baasi suhtes, kus geneetilise baasi moodustavate loomade aretusväärtuste keskmine võrdub 100 punktiga ja standardhälve 6 punktiga.

Sünnifarm - farm, kus loom realselt sündis. Jõudluskontrollis olevaid farme eristatakse nii koodi kui ka farmi nime järgi.

Toodangupäevad - on pesakonna tootmiseks kulunud päevad - ebaproductiivsed ja produktiivsed päevad kokku (vaata joonis.14).

Tulemuslik seemendus - seemendus, millele järgneb toodanguteade. Seemendust enne emise väljaminekut ei loeta tulemuslikuks.

Tõuraamat (RTR) - elektrooniliselt peetav andmekogum puhtatõuliste sigade põlvnemise, jõudluse ja aretusväärtuste kohta.

Usaldusväärsus (Rel, R²) - looma geneetilisel hindamisel kasutatav mõiste, mille aluseks on hindamisel kasutatud informatsiooni maht ja hinnatava tunnuse päritavuskoefitsient.

Ultra Fom 300 - lihatööstustes rümpade mõõtmiseks kasutatav ultraheli aparaat.

Vanaemise pesakond - kaks ja enamkorda poeginud emise pesakonnad alates emise teisest poegimisest (k.a) kuni emise karjast välja minekuni (v.a).

Viljakuse aretusväärtus (V_AV) - näitab viljakuse pärandumist järglastele.

Viljakuse indeks - prognoos looma viljakuse pärandumisest tema vanemate keskmise V_SAV-de järgi.

Viljakuse suhteline aretusväärtus (V_SAV) - looma viljakuse üldaretusväärtus.

Võõrutamine - imetamisperioodi lõpetamine pörsaste eraldamisega emisest.

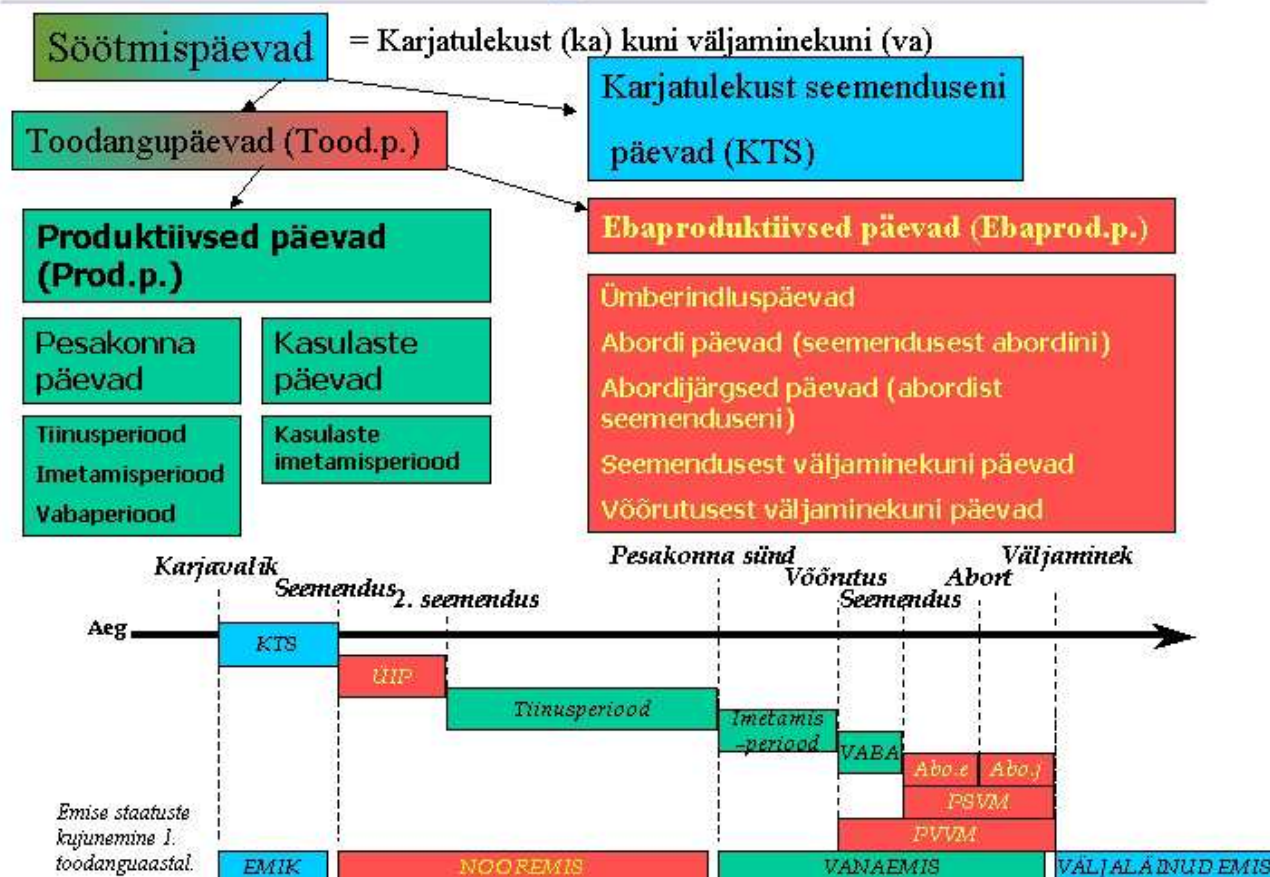
Ümberindlus (ÜI) - seemendatud emise uus indlemine pärast seemendust.

Aretusloom on põllumajandusloom, keda kasvatatakse aretuse eesmärgil. Aretusloom võib olla tõupuhas aretusloom või ristandaretusloom (PMLAS §4).

Tõupuhas aretusloom on tõuraamatu põhiossa kantud põllumajandusloom (PMLAS §4)

Ristandaretusloom on eri tõugu aretusloomade sihipärase ristamise tulemusena saadud põllumajandusloom, kes on kantud aretusregistrisse või tõuraamatu lisasse (PMLAS §4)

Emise tootmispäevade arvestus

Joonis 12. Emise tootmispäevade arvestus

11. Sigade staatused ja nende võimalikud lühendid

Loomade eristamiseks on kasutusele võetud staatuse mõiste. Iga siga süsteemis peab omama staatust ning selle muutmine toimub automaatselt läbi kasutaja tegevuste. Staatuse muutumise kohta kehtib reegel, et uue sündmuse toimumise kuupäev loetakse järgmise staatuse alguspäevaks. Võimalikud staatused on:

Aktiivne emis – antud hetkel karjas olev emis.

Aktiivne kult – antud hetkel karjas olev kult, keda kasutatakse loomulikult paaritusel või kelle ejakulaati (spermat) on võimalik kasutada emiste tiinestamiseks.

Ammemis - emis, kelle enda põrsad on võõrutatud ja kes kasvatab teise emise kõiki põrsaid või teiste emiste põrsaid.

Emik (E) - siga karjatestist (k.a) või karjatulekust/ostmisest kuni esimese seemendamiseni (v.a).

Emis (♀) - siga esimesest seemendamisest (k.a) kuni karjast väljaminekuni (v.a).

Imetav emis - põrsastega emis alates poegimisest kuni oma pesakonna või kasulaste pesakonna võõrutamiseni (v.a).

Imikpõrsas - siga sünnist (k.a) kuni võõrutamiseni (v.a).

Karjast väljaläinud kult (VLK) - kult alates väljamineku kuupäevast.

Karjast väljaläinud emis (VLE) - emis alates väljamineku kuupäevast.

Kasvik - siga võõrutamisest (k.a) karjatestini (v.a) või looma müügini (v.a).

Kult (♂) - siga esimesest paaritamisest või ejakulaadi andmisest (k.a) kuni karjast väljaminekuni (v.a).

Nooremis (NE) – emis esimesest seemendamisest (k.a) kuni esimese poegimiseni (v.a).

Nuumik - siga, kes ei sobi aretuseks.

Puhtatõuline siga - siga, kes on kantud tõuraamatusse või on sinna kandmiseks sobiv.

Põrsas aretuseks - põrsas, kes on sündimise järgselt ühe ööpäeva jooksul märgistatud pesakonnanimbriga.

Ristandaretussiga - siga, kes on saadud erinevatesse tõugudesse kuuluvate puhtatõuliste sigade sihipärase ristamise tulemusena ja kantud aretusregistrisse.

Surnult sündinud põrsas (SSP) – surnult sündinud loode.

Testkult – kult, kellel on vähem kui 20 testitud järglast, testitud järglased asuvad vähem kui kahes karjas ja / või aretusväärtuste hindamistulemuste usaldusväärsus on alla 60%.

Karja uuendemis - emis, kelle järglasi kasutatakse põhikarja uuenduseks.

Vabaemis - emis võõrutamisest (k.a) kuni esimese võõrutusjärgse seemendamiseni (v.a).

Vanaemis (VE) - emis esimesest poegimisest (k.a) kuni karjast väljaminekuni (v.a).

12. Toodangu arvutamine

Anomaalia % - suhtarv väljendamaks anomaaliatega esinemissagedust kokku sündinud põrsaste arvust.

$$Ano\% = \frac{Ano}{KSP} \cdot 100\%$$

kus:

Ano – anomaaliaga põrsaste arv;

KSP – elusalt ja surnult sündinud põrsaste arv.

Ebaproduktiivsed päevad pesakonna kohta – emise mitteotstarbeka kasutamise päevad pesakonna tootmiseks.

$$EPP / PSK = \frac{TP - PROD}{PSK}$$

kus: EPP – ebaproduktiivseid päevi;

TP – tootmispäevi;

PROD – jõudluspäevi ehk produktiivseid päevi;

PSK – pesakondade arv

Elusalt sündinud põrsaid aastaemise kohta – perioodi jooksul karjas sündinud põrsaste arv aastaemise kohta.

$$ESP / AE = \frac{ESP \cdot 365.25}{SP}$$

kus:

ESP – elusalt sündinud põrsaste arv;

AE – aastaemis;

SP – söötmispäevade arv.

Elusalt sündinud põrsaid pesakonnas (ESP/psk) – elusana sündinud põrsaste arv pesakonna kohta. Antud näitajat mõistetakse kui emise viljakust. Näitaja tuuakse välja nii emise keskmise näitajana kui ka kogu karja emiste keskmise näitajana.

$$ESP / PSK = \frac{ESP}{PSK}$$

kus: ESP – elusalt sündinud põrsaste arv;

PSK – pesakondade arv.

Emikute söötmispäevad – päevad emiku karjatulekust (k.a) kuni esimese seemenduseni (v.a) või looma karjast väljaminekuni enne esimest seemendust.

Emiste söötmispäevad – päevad emise esimesest seemendamisest (k.a) kuni looma karjast väljaminekuni (v.a).

Esmaspoegimise vanus (EPV) – emise vanus päevades sünnikuupäevast (k.a) esimese poegimise (v.a) või esimese abordini (v.a).

Esmasseemenduse vanus (ESV) – emise vanus päevades sünnikuupäevast (k.a) esimese seemenduseni (v.a).

Imikpõrsaste kaod – hukkunud imikpõrsaste arv.

Imikpõrsaste kao % – hukkunud imikpõrsaste arv elusalt sündinud põrsaste arvust väljendatuna protsentides.

Imetamispäevi pesakonna kohta (IP/PSK) – imetamispäevade arv emise poegimisest (k.a) kuni pesakonna võõrutuseni (v.a). Näitaja tuuakse välja nii emise keskmise näitajana kui ka kogu karja emiste keskmise näitajana, mis on üks emise kasutamist iseloomustav efektiivsusnäitaja.

Produktiivsed päevad pesakonna kohta (Prodpäevi/psk) – ühe pesakonna tootmiseks kulunud vajalikud päevad.

$$Prodpäevi / PSK = \frac{TI + IP + VABA}{PSK}$$

kus:

TI – tiinuspäevade arv;

IP – imetamispäevade arv k.a kasulaste imetamispäevade arv;

VABA – võõrutuse ja seemenduse vaheline päevade arv;

PSK – pesakondade arv.

Karjauuendusprotsent (KU %) - perioodi jooksul uuendatud põhikarja emiste osatähtsus, mille arvutamiseks jagatakse nooremiste arv noor- ja vanaemiste arvuga ja saadud suhe väljendatakse protsentides.

Karjaindeks – karjasiseselt kasutatav kõigi sel perioodil aktiivsete emiste toodanguindeksite aritmeetiline keskmine. Tööplaanide väljastamisel arvutatakse see väärtus regulaarselt uuesti.

$$KI = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n ToodI_i$$

kus:

KI – karjaindeks;

ToodI – toodanguindeks.

Karjatesti indeks (T-indeks) - arvutatakse igale loomale eraldi, kusjuures arvesse võetakse ainult antud looma karjatestil mõõdetud seljapeki paksus, eluaja juurdekasv ja testivanus.

T-indeks on juurdekasvu ja pekipaksuse punktide summa. Juurdekasvu punktid saadakse eluaja juurdekasvu ja testimisvanuse alusel. Pekipaksuse punktid saadakse juurdekasvu ja pekipaksuse alusel. Juurdekasvu ja pekipaksuse punktide keskväärtus on 53 punkti ja T-indeksi keskväärtus on 106 punkti.

Kultide söötmisspäevad - päevad esimesest seemendusest või ejakulaadi andmisest (k.a) kuni karjast väljaminekuni (v.a).

Kunstliku seemenduse osakaal - perioodi jooksul kunstlikult seemendatud emiste osatähtsus, mille arvutamiseks jagatakse kunstlikult seemendatud emiste arv kõikide seemenduste arvuga ja saadud suhe väljendatakse protsentides.

arvuline suhe kõikidesse seemendustesse antud perioodis, mida väljendatakse protsentides.

Nooremise söötmisspäevad - päevad alates emise esimese seemenduse kuupäevast (k.a) kuni esimese poegimiseni (v.a) või looma karjast väljaminekuni enne poegimist (v.a).

Pesakondade arv aastaemise kohta:

$$PSK / AE = \frac{PSK \cdot 365.25}{SP}$$

kus:

PSK – pesakondade arv;

AE – aastaemis;

SP – söötmisspäevade arv.

Pesakonna indeks – võõrutatud pesakonda iseloomustav näitaja. Esimese pesakonna kohta pesakonnaindeksit ei arvestata, vaid tehakse seda emise teise pesakonna võõrutuse järgselt:

$$PI = \frac{SP + VP}{2} + \frac{365.25}{TP}$$

kus:

SP – sündinud põrsaste arv;

VP – võõrutatud põrsaste arv;

TP – toodangupäevade arv (tiinuspäevad + imetamispäevad + vaba perioodi päevad + ümberindluspäevad).

NB! Ümberindluspäevad ja aborti tõttu ebaproduktiivsed päevad võetakse arvesse järgneva pesakonna pesakonnaindeksis. Ebaproduktiivsed päevad pärast viimast võõrutatud pesakonda pesakonnaindeksis ei kajastu.

Poegimiste protsent - poeginud emiste protsent kõikidest antud perioodil tehtud seemendustest, mille tulemus on teada:

$$PO = \frac{PSK}{SEEM - LS} \cdot 100\%$$

kus:

PSK – antud perioodil poeginud emiste arv;

SEEM – seemendatud emiste arv;

LS – lahtise seemendusega emiste arv;

NB! Poegimiste arvu hulka loetakse ka nurisünnitus (kõik põrsad sündisid surnult).

Poegimisvahemik (PGV) - emise kahe poegimise vahele jäävate päevade arv.

Põrsaindeks – iseloomustab viljakuse ja tiinestumiste seost, näitajat kasutatakse ka seemendustehniku töö hindamiseks:

$$Pi_{esp} = \frac{ESP}{PSK} \cdot PO \text{ ja } Pi_{ksp} = \frac{KSP}{PSK} \cdot PO$$

kus:

ESP - elusalt sündinud põrsaste arv;

KSP - kokku sündinud põrsaste arv;

PSK - pesakondade arv;

PO - poegimiste protsent.

Päevad karjatulekust seemenduseni (PKS) – päevade arv emiku karjatuleku kuupäevast (k.a) esmasseemenduse kuupäevani (v.a).

Päevad võõrutusest väljaminekuni (PVVM) – päevade arv emise võõrutamisest (k.a) karjast väljaminekuni (v.a).

Päevad seemendusest väljaminekuni (PSVM) – päevade arv emise seemendusest (k.a.) karjast väljaminekuni ehk sea müümiseni (v.a).

Surnult sündinud põrsaste arv pesakonna kohta – Näitaja tuuakse välja nii emise keskmise näitajana kui ka kogu karja emiste keskmise näitajana.

Tailiha % - ultraheliaparaadiga mõõdetud seljapeki paksuse ja seljalihase läbimõõdu alusel leitav tailiha osakaal kogu lihakehast:

$$Y = 64,39 - 0,28 \cdot X_1 + 0,14 \cdot X_2 - 0,55 \cdot X_3,$$

kus:

Y – tailiha protsent;

X1 – seljapeki mõõde 1;

X2 – seljalihase mõõde;

X3 – seljapeki mõõde 2.

Tiinestuvuse % - poeginud ja aborteerunud emiste protsent kõikidest antud perioodil tehtud seemendustest, mille tulemus on teada:

$$T\% = \frac{PSK + ABO}{SEEM - LS - VMPS} \cdot 100\%$$

kus:

PSK – antud perioodil poeginud emiste arv;

ABO – abortide arv

SEEM – seemendatud emiste arv;

LS – lahtise seemendusega emiste arv;

VMPS – pärast seemendust väljaläinud emiste arv.

T-indeks vt. karjatesti indeks.

Toodanguindeks – näitarv emise kogujõudluse kohta kuni vastava võõrutatud pesakonnani (k.a). TI arvestus toimub alates teise pesakonna poegimisest, võetakse arvesse ka ebaproduktiivsed päevad pärast viimast võõrutatud pesakonda, kuid jäetakse välja uue pesakonna tiinuspäevad. Juhul, kui uut seemendust järgmise pesakonna saamiseks pole veel toimunud, lisatakse korrekutuurväärtusena karja keskmine VABA perioodi pikkus.

$$TI = \frac{VP \cdot 365.25}{TP}$$

kus: VP – võõrutatud põrsaste arv emisel;
TP – toodangupäevade arv.

Toodangupäevad pesakonna kohta (Tood.p/psk) - ühe pesakonna tootmiseks kulunud päevade arv

Vanaemise söötmispäevad - päevad emise esimesest poegimisest (k.a) kuni emise karjast väljaminekuni (v.a).

Võõrutatud põrsaid aastaemise kohta - iseloomustab komplekselt emise viljakust, emise emaomadusi kui ka emise kasutamiseefektiivsust:

$$VP / AE = \frac{VP \cdot 365.25}{SP}$$

kus:
VP – võõrutatud põrsaste arv;
AE – aastaemis;
SP – söötmispäevade arv.

Võõrutatud põrsaste arv pesakonna kohta (VP/psk) - näitaja tuuakse välja nii ühe emise kui ka kogu karja emiste keskmise näitajana:

$$VP / PSK = \frac{VP}{PSK}$$

kus:
VP – võõrutatud põrsaste arv kokku;
PSK – võõrutatud pesakondade arv.

Ümberindluste protsent - seemendusjärgselt mittetiinestunud ja uuesti seemendatud emiste arvu protsentuaalne suhe kõikidesse seemendustesse:

$$\ddot{U}I\% = \frac{\ddot{U}I}{SEEM} \cdot 100\%$$

kus:
 $\ddot{U}I$ – ümberinnelnud emiste arv;
SEEM – seemendatud emiste arv.

13. Sigade geneetiline hindamine

Sigade geneetiline hindamine toimub vastavalt aretusprogrammile “Marmorliha” ja EPJ ja ETSAÜ vahelise lepingu alusel. Hindamine peab toimuma vastavalt **võimalusele kord nädalas, kuid mitte vähem kui 45 korda aastas**. Aretusväärtused hinnatakse protseduuridena **eesti maatõu ja eesti suure valge tõu andmete, nende tõugude omavaheliste ristandite andmete ning pieträäni tõugu sigade** andmete alusel. Eraldi hinnatakse aretusväärtused **jõudlustunnustele ja viljakustunnustele**.

14. EPJ kodulehel avaldatav info

EPJ kodulehel, sh Possu Portaalis, on kolmele erinevale sihtgrupile koostatud trükiseid - kõikidele huvilistele, farmi omanikele / spetsialistidele ja ETSAÜ konsulentidele. Kõiki trükiseid on võimalik sorteerida erinevate veergude järgi ja avada Exceli või XML failina, mis annab paindlikkuse andmete süvaanalüüsil.

Kõikidele huvilistele on nähtavad ETSAÜ seemendusjaama kultide põlvnemise, jõudluse ja geneetilise hindamise tulemused, mida uuendatakse ja avaldatakse reeglina kord nädalas geneetilise hindamise päeval ja on nähtavad aadressil <https://www.jkkeskus.ee/jkk/sead/geneetilise-hindamise-tulemused/>. Karjas kasutatud sigade konkreetseid tootmistulemusi näevad farmide omanikud / spetsialistid ja kõikide farmide andmeid näevad vaid ETSAÜ konsulendid. Alljärgnevalt trükiste näidised nendel kajastatava infoga. Trükiste nägemiseks peavad farmi ja ETSAÜ spetsialistid omama EPJ andmebaasi kasutamisoigusi.

14.1 Seemendusjaama kultide põlvnemine ja aretusväärtused

Eraldi trükistel avaldatakse aktiivsete ja testkultide aretusväärtused. Võimalik on vaadata sama infot ka väljaläinud kultide kohta. Info nägemiseks ei ole vaja EPJ andmebaasi kasutamisoigusi.

Näidis 1. ETSAÜ aktiivsete ja väljaläinud kultide aretusväärtused

ETSAÜ seemendusjaama kultide aretusväärtused														
staatuskood		kõik kuldid												
testkult		kõik												
Formaat		Tavaline												
		Näita												
Kuldi nimi ja registrinumber	Tõug	2015 seem. arv	Järgl. arv	Karj. arv	AV pekile (mm)	AV lihassilm (mm)	AV juurdek. (g/ööp)	J_SAV	JSAV usald.	AV viljakus (elp/psk)	V_SAV	Tütarde arv	Tütarde karj. arv	VSAV usald.
IDAHO 9909-252906-14*	Y	272	123	7	-4.48	+ 10.00	+ 51.67	137	0.93	+ 0.35	107	4	2	0.27
ISLAND 9905-2182860-13	Y	0	243	15	-3.52	+ 8.22	+ 60.57	136	0.97	+ 1.52	121	216	15	0.92
VESUV 223-4102-15*	L	124	0	0	-4.31	+ 8.86	+ 47.15	134	0.49	+ 0.91	114			
AGENT 9909-239166-13	L	0	153	16	-6.63	+ 7.82	+ 31.95	133	0.95	+ 0.36	108	102	13	0.80
NEKKUS 9908-853220-13	Y	227	247	10	-5.31	+ 8.53	+ 38.40	133	0.96	-0.22	101	163	11	0.82

kus:

* - aktiivsed loomad;

kuldi_nimi ja registrinumber - kuldi nimi ja registrinumber;

2015. seem. arv - kuldi kõikide seemenduste arv antud aastal;

Järgl. arv - kuldi järglaste arv, kes osalevad J_SAV hindamisel;

Karj. arv - hindamises osalevate kuldi järglaste karjade arv;

AV pekile (mm) - näitab, kuidas konkreetne kult pärandab pekipaksust edasi oma järglastele ('+' suurendab pekipaksust, '-' vähendab pekipaksust);

AV lihassilm (mm) - näitab, kuidas konkreetne kult pärandab lihassilma edasi oma järglastele ('+' suurendab lihassilma, '-' vähendab lihassilma);

AV juurdek.(g/ööp) - näitab, kuidas konkreetne kult pärandab ööpäevast juurdekasvu oma järglastele ('+' suurendab ööpäevast juurdekasvu, '-' vähendab ööpäevast juurdekasvu);

J_SAV - looma jõudluse suhteline aretusväärtus;

JSAV usald - jõudluse suhtelise aretusväärtuse usaldusväärsus;

AV viljakus (elp/psk) – looma viljakuse pärandumine tema järglastele (‘+’ suurendab viljakust, ‘-’ vähendab viljakust);

V_SAV – looma viljakuse suhteline aretusväärtus;

Tütarde arv – antud kuldi pesakondadega tütarde arv V_SAV hindamisel;

Tütarde karj.arv - hindamises osalevate kuldi tütarde karjade arv.

VSAV usald – viljakuse suhtelise aretusväärtuse usaldusväärsus.

Näidis 1A. ETSAÜ aktiivsete kultide efektiivsus

ETSAÜ seemendusjaama aktiivsete kultide efektiivsus

Formaat

Tavaline

Näita

Seemenduskuldi registrinumber	Tõug	Mitmes farmis	Seemendusi kokku	Tavalisi seemendusi	Seem. mitme kuldiga	KS arv	ÜI	ÜI_PR	Poegimisi va.abort	Abortide arv	ESP/psk	KSP/psk	Anom. arv	Anom. %
VETTEL 223-3525-12	DxP	19	1660	1555	105	1555	186	12.0	1062	41	12.4	13.5	23	0.2
VESUV 223-4102-15	L	1	3	3	0	3	0	.0	0	0				
VECHT 223-4059-15	P	5	128	105	23	105	16	15.2	40	0	12.2	13.0	2	0.4
VATANEN 9909-252915-14	L	18	566	564	2	564	55	9.8	280	11	12.7	13.6	1	0.0
VAARI 9908-852279-13	Y	19	853	843	10	843	94	11.2	596	22	11.7	12.6	22	0.3
TATRO 9908-864549-14	Y	17	593	591	2	591	46	7.8	352	15	11.9	12.8	7	0.2

kus:

Seemenduskuldi registrinumber - kuldi nimi ja registrinumber;

Tõug – kuldi tõug;

Mitmes farmis – farmide arv, kus nimetatud kult on kasutatud;

Seemendusi kokku – seemenduste arv kokku (ühel innaperioodil ühe kuldiga ja mitme erineva kuldiga seemenduste arv);

Tavalisi seemendusi - ühel innaperioodil ühe kuldiga seemenduste arv;

Seem. mitme kuldiga – ühel innaperioodil mitme erineva kuldiga seemenduste arv;

KS arv - ühel innaperioodil ühe kuldiga seemenduste arv;

ÜI arv – ümberinnelnud emiste arv;

ÜI_PR - ümberinnelnud emiste osakaal;

Poegimisi v.a. abort – poeginud emiste arv v.a abort;

ESP/psk – keskmine elusalt sündinud põrsaste arv pesakonnas;

KSP/psk – kokku sündinud põrsaste arv pesakonnas;

Anom. arv – esinevate anomaaliate arv;

Anom. % - anomaaliate esinemissagedust väljendav suhtarv.

Näidis 2. ETSAÜ kultide ülevaade koos põlvnemisega

ETSAÜ seemendusjaama kuldid koos põlvnemisega

Kuldi nime klikkides kuvatakse tema põlvnemine ja ülevaade.

Lühendid 1. veerus: K - karantiinis kult, T - testkult, U - uus kult

Jrk.	Nimi	REG_NO	Tõug	JSAV	VSAV	Pekki AV	Juurdek AV	Lihav AV	100kg vanus	Piglogi näidud
T	1 BIBER 253866	9909-253866-15	Y	125		-2.87	+ 35.23	+ 7.12		---
	2 IDAHO 252906	9909-252906-14	Y	138		-4.21	+ 57.48	+ 9.42		---
	3 KIMULI 853670	9908-853670-13	Y	129	84	-4.70	+ 26.31	+ 9.53		---
	4 KURKKU 863529	9908-863529-14	Y	127	91	-3.83	+ 23.22	+ 9.89		---
	5 TATRO 864549	9908-864549-14	Y	123	92	-3.51	+ 13.19	+ 9.48		---
	6 VAARI 852279	9908-852279-13	Y	132	81	-5.52	+ 32.50	+ 9.27		---
	7 CHARI 3401	223-3401-12	P	108		+ 0.48	+ 06.18	+ 1.03	155	6-67-7-68.2
K	8 ELBA 4160	223-4160-15	P	98		+ 1.38	+ 19.75	+ 0.15	151	6-66-7-68.1
K	9 ELBA 4161	223-4161-15	P	98		+ 1.40	+ 20.13	+ 0.12	150	7-66-6-68.4

kus:

Nimi - kuldi nimi ja number;

REG_NO - kuldi registrinumber

Tõug - kuldi tõug;

JSAV - jõudluse suhteline aretusväärtus;

VSAV - viljakuse suhteline aretusväärtus;

Peki AV - peki aretusväärtus;

Juurdek AV - juurdekasvu aretusväärtus;

Lihav AV - lihassilma aretusväärtus;

100kg vanus - sea vanus 100 kg elusmassi saavutamisel;

Piglogi näidud - pekipaksuse kaks näitu ja lihassilma läbimõõt.

Näidis 2A. Põlvnemiskaart (Avaneb kuldi nimel klõpsates).

TATRO 864549

Tõug	Y	Sünniaeg	27.05.2014	Sünnifarm	SOOME
Reg.number	9908-864549-14	Tätoveeringu nr.	823143/		
PIGLOG 105	--- (+)				
JSAV	125	VSAV	97		
PEKK_AV	-3.64	JK_AV	+ 15.07	LIHAS_AV	+10,12

Põlvnemisinfo

ISA	TATRO 9908-830254-12(Y)	li	JETHRO 9908-761663-09 (Y)	lii	TAALA 9908-716156-07 (Y)	lie	9908-742991-08 (Y)
		le	9908-683072-08 (Y)	lei	KADETTI 9908-438631-03 (Y)		
EMA	9908-823143-12(Y)	Ei	KEISARI 9908-781134-10 (Y)	Eii	REIKKA 9908-736061-08 (Y)	Eie	9908-758346-08 (Y)
		Ee	9908-737013-10 (Y)	Eei	JURMU 9908-600007-07 (Y)	Eee	9908-698420-08 (Y)

Seemendusinfo

FARM	SEEM. ARV	MITME KULDIGA	KS ARV	NORM. SEEM. ARV	ÜI ARV	PSK ARV	ABORTE	ANOMAALIAD	ESP/PSK	KSP/PSK	ÜI %
18	1053	4	1049	1049	106	752	30	11	11.9	13	10.1

Järglaste tapaandmete info

Järgl. arv	Vanus	Tapavanuse	Rümba	Rümba	Rümba	Seljapekk	Seljapekk	Lihassilma	Lihassilma	Tailiha	Tailiha%	SEUROP	SEUROP	SEUROP
arv	tapmisel	std.h	mass(kg)	mass	pikkus	6.-7.	6.-7.	pindala	pindala	%	std.h	S	E	U
			std.h	std.h	1 (cm)	std.h	roidelt(mm)	std.h	(cm2)	std.h				

0

Puhtatõuliste järglaste karjatestiinfo

Järgl. arv	Vanus	testil	Mass	testil	Pekk X1	Lihax2	Pekk X3	Tailiha %	T-indeks	JSAV	X13_AV	X2_AV	JK_AV	VSAV	Viljakus_AV
111	201.2	119.8	11.3	65.9	11.9	63.9	107.3	123.7	-3.23	+ 8.78	+ 20.54	104.8	+ 0.10		

MÄRKUSED:

Trükitud: 05.06.17

Näidis 3. ETSAÜ kultide järglaste testiandmed (puhtatõulisele ja ristandjärglastele)

ETSAÜ seemendusjaama kultide kõikide järglaste keskmised testiandmed ja aretusväärtused

kuldi staatus

Formaat

Kuldi nimi_ ja_registrinumber	Tõug	Järgl. arv	Karj. arv	Mass kg	Pekk mm	Lihassilm mm	Tailiha %	Ööp. juurdek. g	AV pekile	AV lihassilm.	AV juurdek.-le	J_SAV
VATANEN 9909-252915-14*	L	40	6	122.6	9.8	65.3	65.4	575.7	-4.08	+ 7.50	+ 19.36	123.1
OKSYGEN 9909-231865-12*	L	1009	22	118.9	10.8	65.6	64.6	575.8	-3.08	+ 7.73	+ 23.73	122.9
RUST 223-3990-14*	L	68	7	119.3	10.7	66.0	64.7	573.4	-3.25	+ 7.93	+ 21.29	122.9

kus:

Kuldi nimi_ ja_registrinumber – nimi ja registrinumber;

Tõug - looma tõug;

Järgl.arv – kuldi testitud järglaste arv;

Karj.arv – karjade arv, kus kuldi järglasi on testitud;

Mass kg –kuldi järglaste keskmine mass karjatestil kaalutuna

Pekk mm – karjatestil mõõdetud kuldi järglaste pekipaksuste keskmine mm;

Lihassilm mm - karjatestil mõõdetud kuldi järglaste lihassilma keskmine läbimõõt mm;

Tailiha % - karjatestil mõõdetud kuldi järglaste pekipaksuste ning lihassilma alusel arvutatud tailiha sisaldus protsentides;

Ööp. juurdek. g – kuldi järglaste keskmine eluaja juurdekasv ööpäevas grammides karjatestil;

AV pekile - näitab, kuidas konkreetse kuldi järglased keskmiselt pärandavad pekipaksust edasi oma järglastele;

AV lihassilm - näitab, kuidas kuidas konkreetse kuldi järglased keskmiselt pärandavad lihassilma edasi oma järglastele;

AV juurdek-le) - näitab, kuidas kuidas konkreetse kuldi järglased keskmiselt pärandavad ööpäevast juurdekasvu oma järglastele;

J_SAV – kuldi järglaste keskmine jõudluse suhteline aretusväärtus.

Näidis 4. ETSAÜ kultide tütarde viljakus.

ETSAÜ seemendusjaama kultide tütarde keskmised pesakonna suurused										
Vali kuldi staatus		ainult aktiivsed kuldid ▾								
Formaat		Tavaline ▾		Näita						
Kuldi nimi ja registrinumber	Kuldi tõug	Tütarde arv	Karj. arv	Tütarde pesakonnad	Tütarde vilj_AV	Tütarde V_SAV	JARGL_ARV	Karjade arv hindamises	Kuldi vilj_AV	Kuldi V_SAV
OKSYGEN 9909-231865-12*	L	345	18	11.3	+ 1.17	117.1	560	23	+ 1.45	120.4
RONSKI 9908-853193-13*	L	37	9	10.8	+ 0.42	108.3	95	11	-0.31	99.8
NEKKUS 9908-853220-13	Y	28	5	10.3	+ 0.24	106.2	93	9	-0.55	97.0
TATRO 9908-864549-14*	Y	3	1	11.0	+ 0.04	103.8	5	2	-0.94	92.4
KURKKU 9908-863529-14*	Y	6	2	10.7	+ 0.05	104.0	12	5	-1.10	90.6
KIMULI 9908-853670-13*	Y	21	3	11.1	-0.33	99.5	112	9	-1.69	83.7
VAARI 9908-852279-13*	Y	58	6	10.1	-0.52	97.3	181	11	-1.95	80.6

kus:

Kuldi nimi ja registrinumber – kuldi nimi ja registrinumber;

Kuldi tõug - looma tõug;

Tütarde arv – kuldi poeginud tütarde arv karjades;

Karj.arv – karjade arv, kus on kuldi poeginud tütreid;

Tütarde pesakonnad – kuldi tütarde elusalt sündinud põrsaste arv pesakonnas keskmiselt;

Tütarde vilj_AV – kuldi tütarde viljakuse aretusväärtus;

Tütarde V_SAV – kuldi tütarde viljakuse suhteline aretusväärtus;

Järgl_arv - hindamises osalevate kuldi tütarde arv;

Karjade arv hindamises - hindamises osalevate kuldi tütarde karjade arv;

Kuldi vilj_AV – kuldi enda viljakuse aretusväärtus;

Kuldi V_SAV – kuldi enda viljakuse suhteline aretusväärtus.

Viimase kuu jooksul testitud parimate loomade aretusväärtused on nähtavad neljal trükil: "Parim J_SAV – farmides testitud kuldid", "Parim J_SAV – farmides testitud emised", "Parim V_SAV – farmides testitud kuldid", "Parim V_SAV – farmides testitud emised". Nendes olev info on loomade ostmisel teisest karjast kasutatav parimate loomade leidmiseks. Ostes parimaid J_SAViga kulde või emiseid, on võimalik parandada lihajõudlust, ostes parimaid V_SAViga emiseid või kulde, on võimalik parandada viljakust oma karjas. Näidisel 6 ja 7 on informatsioon kuu jooksul testitud parimate noorsigade kohta – näidisel 6 parimate lihaomadustega noorkuldid ja näidisel 7 parimate viljakusnäitajatega nooremised.

Näidis 5. Viimasel kuul testitud noorsigade paremik J_SAV järgi

Noorkultide aktuaalsed jõudluse aretusväärtused

Vali kuldi tõug Looma registrikoodis sellel trükisel kajastub testil antud kõrvamärgi number.

Formaat

Kuldi registrikood	Täto	Tõug	Av pekile	Av lihassilm	Av juurdek-le	J_SAV	V_SAV	Testi kp	Isa	Isa päritolu
250-63-16	7335/	L	-4.73	+ 8.93	+ 22.74	127	118	08.05.2017	AKUTT 253857	ETSAÜ KSJ
1060-4300-16	3862/	L	-3.26	+ 8.53	+ 8.95	120	126	29.05.2017	HABITAT1 3217	VIRU MÖLDER

Kokku 3 rida

Trükisel olevatel noorkultidel jõudluse suhteline aretusväärtus üle **105**, kes on testitud alates 02.05.2017.

Geneetilise hindamise läbiviimiskuupäev 01.06.2017.

kus:

Kuldi registrikood - kuldi registrinumber;

Täto – looma ema individuaalnumber/ põrsa järjekorra number sellel emisel;

Tõug – looma tõug;

AV pekile - näitab, kuidas konkreetne loom parandab pekipaksust edasi oma järglastele ('+' suurendab pekipaksust, '-' vähendab pekipaksust);

AV lihassilm - näitab, kuidas konkreetne loom parandab lihassilma edasi oma järglastele ('+' suurendab lihassilma, '-' vähendab lihassilma);

AV juurdek-le - näitab, kuidas konkreetne loom parandab ööpäevast juurdekasvu oma järglastele ('+' suurendab ööpäevast juurdekasvu, '-' vähendab ööpäevast juurdekasvu);

J_SAV - looma jõudluse suhteline aretusväärtus;

V_SAV – looma viljakuse suhteline aretusväärtus;

Testi kp – karjatesti läbiviimise kuupäev;

Isa – looma isa nimi ja individuaalnumber;

Isa päritolu - farm, kus looma isa asub.

Näidis 6 Viimasel kuul testitud noorsigade paremik V_SAV järgi.

Nooremiste aktuaalsed viljakuse aretusväärtused

Vali emise tõug Looma registrikoodis sellel trükisel kajastub testil antud kõrvamärgi number.

Formaat

Emise registrikood	Täto	Tõug	AV viljakus	V_SAV	J_SAV	Testi kp	Isa	Isa päritolu
1985-4249-16	3862/	L	+ 1.92	126	123	02.05.2017	HABITAT1 3217	VIRU MÖLDER
1231-6936-16	6638/	L	+ 1.80	125	125	26.05.2017	AKUTT 253857	ETSAÜ KSJ
1060-4270-16	2665/	L	+ 1.72	124	129	29.05.2017	AKUTT 253857	ETSAÜ KSJ
250-8299-16	6726/	L	+ 1.66	123	129	08.05.2017	AKUTT 253857	ETSAÜ KSJ
502-1453-16	179/	L	+ 1.62	123	123	17.05.2017	AKUTT 253857	ETSAÜ KSJ

kus:

Emise registrikood - kuldi registrinumber;

Täto - looma ema individuaalnumber/ põrsa järjekorra number sellel emisel;

Tõug - looma tõug;

AV viljakus - näitab, kuidas konkreetne loom pärandab viljakust edasi oma järglastele ('+' suurendab viljakust, '-' vähendab viljakust);

J_SAV - looma jõudluse suhteline aretusväärtus;

V_SAV - looma viljakuse suhteline aretusväärtus;

Testi kp - karjatesti läbiviimise kuupäev;

Isa - looma isa nimi ja individuaalnumber;

Isa päritolu - farm, kus looma isa asub.

14.2 Karjas kasutatud sigade hinnang

Info on kättesaadav farmi omanikele / spetsialistidele, kes näevad erinevaid hinnanguid oma farmi ja ETSAÜ seemendusjaama kultide kohta. Trükiseid näevad ka ETSAÜ konsulendid, mis on vajalik farmide nõustamiseks.

Näidis 7. Hinnang kultide ümberindluse tunnusele

Hinnang ÜI-le kuldi omanike lõikes

Emise omaniku kood	1231	Kuupäeva formaat peaks olema PP.KK.AAAA ehk 31.01.2003
Seemenduste kuupäev alates:	01.01.2016	
Seemenduste kuupäev lõpetades:	01.01.2017	
Formaat	Tavaline Näita	

Kuldi omanik	Seemenduste arv	Pesakondi	Lahtised pesak.-d	Abortide arv	Anomaaliaid	ÜMBERIND	ÜI_PROTS	Viljakus
Farm	236	187	10	6	2	33	14	12,01
SJ	467	380	18	12	1	57	12,2	12,1

Kokku 2 rida

Trükiisel on võrdlus seemendusjaamas ja karjas asuvate kultide keskmisest ümberindlemisest ja viljakusest. Vajutades väljale "Kuldi omanik", avaneb võrdlus seemendusjaama või karjas asuvate kultide omavaheliseks võrdlemiseks.

Näidis 7A Ümberindluse ja viljakuse võrdlus kultide kaupa

Ümberindlus kultide lõikes

Emise omaniku kood	Farm	Kuupäeva formaat peaks olema PP.KK.AAAA ehk 31.01.2003
Kuldi omaniku kood	SJ	
Seemendused alates:	01.01.2016	
Seemendused lõpetades:	01.01.2017	
Formaat	Tavaline Näita	

Kult	Seemendusi	Pesakondi	Lahtised	Aborte	ÜMBERIND	ÜI_PROTS	Viljakus
AHONEN 253875	22	20	2	0	0	0	10,7
AKUTT 253857	107	80	3	5	19	17,8	12,4
ALKE 267216	30	26	2	1	1	3,3	13
BAZZ 4033	25	22	1	0	2	8	10,86
BENNO 4034	54	49	1	0	4	7,4	12,06

Näidis 8. Hinnang kasutatud kultidele

Karjas kasutatud kuldid

Sisesta karja kood

Sisesta seemendusaasta

Formaat

Kuldi registrikood	Tõug	Seem. arv	Järgl. arv	Karj. arv	AV pekile	AV lihass-le	AV juurdek-le	J_SAV	JSAV usut.	AV viljak-le	V_SAV	VSAV usut.	Tüt. arv	Karj. arv	Kuldi omanik
9909-252906-14 IDAHO*	Y	138	324	10	-4.70	+ 10.05	+ 46.74	136	0.97	+ 1.14	117	0.82	166	14	ETSAÜ KSJ
223-4102-15 VESUV*	L	23	41	8	-3.81	+ 8.26	+ 60.04	136	0.84	+ 0.89	114				ETSAÜ KSJ
502-291-15 RONSKI*	L	248	15	1	-4.45	+ 8.96	+ 31.25	130	0.73	+ 0.59	110				Farm

Näidis 9. Emiste viljakus ja aretusväärtused

Emiste viljakus

Otsi

Vali emise omanik

Vali emise kasutuseesmärk

Vali emiste tõug

Vali pesakondade arv

Formaat

PSK - pesakondade arv emisel
 ELS/PSK - elusalt sündinud põrsaste arv pesakonnas
 SRN/PSK - surnult sündinud põrsaste arv pesakonnas
 Kaod - imikpõrsaste kadu
 Viljakus - emise keskmine viljakus
 Võõr. arv - võõrutatud pesakondade arv
 Võõr/psk - keskm. võõrutatud põrsaste arv pesakonnas
 Võõrut kult(emis) - võõrutatud kult/emispõrsaste arv
 V_SAV ja J_SAV - viljakuse ja jõudluse suhtelised AV-d
 Rakendus - emise karjaspidamise otstarve

Emis	Tõug	Psk	ELS KOKKU	SRN KOKKU	Kaod kokku	Viljakus	Võõr. arv	Võõrut	Võõr/psk	V_SAV	J_SAV	Rakendus
5878	YxL	12	167	9	41	14	12	128	10,7	111,04	118,07	Seem.nuumikuks
6000	Y	11	122	12	34	11	11	109	9,9	108,94	126,54	Remontema
6021	YxL	11	152	9	49	14	11	102	9,3	110,79	118,7	Seem.nuumikuks
6034	YxL	11	149	39	32	14	10	108	10,8	123,65	125,02	Seem.nuumikuks
6089	Y	10	125	9	21	13	10	104	10,4	115,8	120,6	Remontema
6119	L	10	128	14	23	13	9	93	10,3	104,32	122,12	Remontema

kus:

- Emis – emise individuaalnumber;
- Tõug – emise tõug;
- Psk - mitmes pesakond antud emisel;
- Els kokku – elu jooksul emisel elusalt sündinud põrsaste arv kokku;
- Srn kokku - elu jooksul emisel surnult sündinud põrsaste arv kokku;
- Kaod kokku - elu jooksul emisel hukkunud imikpõrsaste arv kokku;
- Viljakus – emise keskmine elusalt sündinud põrsaste arv pesakonnas;
- Võõr. arv – võõrutuste arv emisel;
- Võõrut kulte – võõrutatud kultpõrsaste arv emisel kokku;

Võõrut emist – võõrutatud emispõrsaste arv emisel kokku;
 Võõr.psk – emise keskmine võõrutatud põrsaste arv pesakonnas;
 V_SAV – viljakuse suhteline aretusväärtus;
 J_SAV – jõudluse suhteline aretusväärtus;
 Rakendus - emise kasutamise otstarve karjas.

Näidis 10. Pesakonna viljakusindeks

Pesakonna viljakusindeks

Sisesta omanik

Vali emise kasutuseesmärk

Vali pesakonna tüüp

Vali pesakondade arv

Järjesta

Formaat

Pesakond satub nimekirja sünnihetkest ja püsib tabelis kuni on 200 päeva. Pesakonna number näitab mitmes on see pesakond sellel emisel. Arvesse on võetud ka abordiga lõppenud poegimisi. Võib esineda juhuseid, mil viljakusindeksi lahtris puudub vastav näitaja. See on juhul, kui ühel vanematest (või ka mõlemal) puudub viljakuse suhteline aretusväärtus. Pesakonna tüüp viitab aga antud pesakonna tõule. Viljakusindeks on ema ja isa V_SAVide keskmine.

FARM	Emise kõrvamärk	Pesakond	POEGIS	Seemenduskult	Viljakusindeks	Pesakonna tüüp	Rakendus
231	5878	12	11.03.2017	JAGET 270895		DxYxL	Seem.nuumikuks
231	5956	11	28.03.2017	DAKOTA 6771		DxLxYxL	Seem.nuumikuks
231	6000	10	27.11.2016	BIBER 253866	118	YxY	Remontema
231	6000	11	20.04.2017	IDAHO 252906	113	YxY	Remontema
231	6009	10	15.12.2016	IDAHO 252906	109	YxY	Remontema
231	6010	10	19.12.2016	6537	112	YxLxLxY	Seem.nuumikuks

Näidis 11. Paaride valiku programm

PAARIDE VALIK

Emise kõrvamärk Ei paku kulte, kes on suguluses emisega
 Emise omanik või põlvnemine puudub JKK andmebaasis.

Kuldi tõug ▼

Järjesta ▼

Formaat ▼

Kuldi registrikood	Tõug	J_SAV	V_SAV	Omanik
VESUV 223-4102-15	Landrass	136	114	ETSAÜ KSJ
VATANEN 1231-6890-16	Landrass	127	113	JAMPO
ALKE 9909-267216-15	Landrass	128	120	ETSAÜ KSJ
NQFFE 9909-270903-16	Landrass	128	120	ETSAÜ KSJ
NAVAR 9909-270906-16	Landrass	128	120	ETSAÜ KSJ
CHERRY 9909-275686-16	Landrass	128	120	ETSAÜ KSJ

Paaridevaliku programm on seapidajale oluline töövahend, mis pakub emise seemendamiseks kulte, kes ei ole kolme põlvkonna ulatuses sugulased. Programmiga on võimalik kultu valida tõu järgi ning sobivaid kulte järjestada individuaalnumbri, omaniku, viljakuse ja jõudluse suhtelise aretusväärtuse järgi. Kultu pakub programm oma karjast ja seemendusjaamast.

Näidis 12. ETSAÜ kultide iseloomustus ja pildid

Aktiivsed kuldid

Nimi	Reg. nr.	Iseloomustus	Pilt
ALKE	9909-267216-15		
BERG	9901-196399-16		
CHERRY	9909-275686-16		
DAAN	9901-197494-16		
DIRK	9901-196620-16		
JARVIN	9909-254822-15		

Pildid laeb üles ja iseloomustuse sisestab ETSAÜ

Näidis 13. ETSAÜ kultide sperma kvaliteedi näitajad

Sperma kvaliteedi kontroll

kogumiskuupäev

Formaat

Näita

Päringu alustamiseks peab olema etteantud sperma kogumise kuupäev.

NB! Kuupäeva formaat peab olema PP-KK-AAAA (01-01-2010) või PP.KK.AAAA (01.01.2010).

KULT_NIMI	TOUG	KOGUMISKUUPAEV	LIKUVUS	L24H	L48H	L72H	L96H
270897 JAGET	D	28.05.2017	90	93	91	93	
267216 ALKE	L	28.05.2017	88	95	94	93	
270906 NAVAR	L	28.05.2017	95	93	94	94	
4102 VESUV	L	28.05.2017	90	95	96	94	
277030 VALMET	L	28.05.2017	94	96	97	95	
196399 BERG	Y	28.05.2017	97	97	94	95	
4251 SAM	DxL	28.05.2017	95	94	90	93	
4254 ZIN	DxL	28.05.2017	96	93	93	94	

Andmed sisestab ETSAÜ ja seda trükist kuvatakse ka ETSAÜ kodulehel.

Näidis 14 Poegimiskord

Taastootmisnäitajad poegimiskorra kaupa

Vali emise omanik :Farmi kood

Sisesta seem. kp
alates 010116

Sisesta seem. kp
kuni 010217

Formaat Tavaline

Näita

Tulemused arvutatud seemenduskuupäevade vahemiku järgi

PSK arv- pesakondade arv emisel

KSP/PSK - kokku sündinud põrsaste arv pesakonnas

SSP/PSK - surnult sündinud põrsaste arv pesakonnas

ESP/PSK - elusalt sündinud põrsaste arv pesakonnas

VP/PSK - võõrutatud põrsaste arv pesakonnas

ESV - esmaseemendusvanus

PSK	SEEM arv	Ül%	PSK arv	KSP/PSK	SSP/PSK	ESP/PSK	VP/PSK	ESV
1	124	14	103	11.8	1.0	10.8	8.5	250
2	114	21	84	12.8	0.9	11.9	9.8	251
3	95	13	77	14.3	1.1	13.3	10.5	253
4	81	14	65	14.0	1.4	12.5	10.0	251
5	71	4	68	14.2	1.5	12.7	9.6	251
6	67	7	56	14.0	2.2	11.9	8.6	250
7	59	8	48	14.2	1.8	12.3	8.8	250
8	57	14	43	14.5	2.1	12.4	8.7	249
9	40	10	29	13.3	2.9	10.4	8.8	249
10	27	15	22	13.8	1.5	12.2	9.1	254
11	19	11	15	14.2	1.8	12.4	9.3	253
12	11	0	7	14.6	1.7	12.9	9.1	251
13	6	0	6	11.0	2.0	9.0	8.0	251

Kokku 13 rida

14.3 Infotrukised ETSAÜ konsulentidele

Näidis 15 Põlvnemistunnistus

Eesti Tõusigade Aretusühistu
Aretuse 2, Märja 61411 Tartumaa
Reg. nr. 10023404
Telefon + 372 7 493 144
Fax + 372 7 493 127
E-mail estpig@estpig.ee

Väljastamiskoht: Tartu
Väljastamiskuupäev: 22.06.2017
Väljastaja nimi: Aarne Põldvere
Väljastaja ametinimetus: aretusspetsialist-lihatehnoloog
Allkiri:

Kõrvamärk	Nimi	Tätoveeringu nr.	Sugu	Tõug	Sünniaeg	Sünnikoht
6919		6342 /	Emis	Eesti maatõug	30.09.2016	1231 - JAMPO SEAKASVATUSE OÜ

Testiandmed: Testija nimi: AINO ARINGO Aretaja JAMPO SEAKASVATUSE OÜ Reg.nr. 10085061
Aadress AKSI KÜLA TARTU VALD LÄHTE POSTKONTOR TARTUMAA 60543

Kuupäev	Vanus (päeva)	Mass (kg)	Nisad V / P	EJK (g/ööpäevas)	Pekipaksus (mm) X1 X3	Seljalihase läbimõõt X2(mm)	Tailiha %	J_SAV/V_SAV
20.03.2017	171	127	7 9	743	17 16	65	60	118 / 125

Põlvnemine:

Isa	9909-231865-12	Isaia	9909-213081-10	Isaema	9909-124503-10
Nimi	Oksygen	Nimi	Oksygen	Toodang	Pesak arv Keskm. elsp/psk Keskm. võõrp/psk
Sünniaeg	18.06.2012	Sünniaeg	09.10.2010	Sünniaeg	0 17.12.2010
Tõug	Maatõug	Tõug	Maatõug	Tõug	Maatõug
Sünnikoht	NORRA	Sünnikoht	NORRA	Sünnikoht	NORRA
J_SAV/V_SAV	126 / 123	J_SAV/V_SAV	127 / 121	J_SAV/V_SAV	127 / 121

Ema	1231-6342-13	Emaisa	703-2341-11	Emaema	1231-5025-10
Toodang	Pesak arv Keskm. elsp/psk Keskm. võõrp/psk	Nimi	POTTIFAR	Toodang	Pesak arv Keskm. elsp/psk Keskm. võõrp/psk
Sünniaeg	7 16.1 11.4	Sünniaeg	16.07.2011	Sünniaeg	6 13.7 11.2
Tõug	18.07.2013	Tõug	Eesti maatõug	Tõug	08.05.2010
Sünnikoht	Eesti maatõug	Sünnikoht	TÄNNASSILMA FARM (OÜ ESTPIG)	Sünnikoht	Eesti maatõug
J_SAV/V_SAV	JAMPO SEAKASVATUSE OÜ	J_SAV/V_SAV	119 / 121	J_SAV/V_SAV	JAMPO SEAKASVATUSE OÜ

© Eesti Tõusigade Aretusühistu & Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS

Näidis 16. Tippseeme

Tippseeme

Farmikood
Seemendus kp.
Seemendusjaam
Formaat

Ülevaate aretusfarmide sperma kasutusest kuude lõikes.
Sisesta vajalikud andmed päringu käivitamiseks.
Seemenduskupäeva formaat: 12-2016 (detsember 2016 seemendused) või 07-2016 (juuli 2016 seemendused).

Omanik	Emis	Rakendus	Seemendus-kuupäev	Kult1	Kult1 tõug	Kult1 ksjaam	Dooside arv1	Kult2	Kult2 tõug	Kult2 ksjaam	Dooside arv2
1231	6840	Remontema	19.12.2016	GRUT 266050	D	121	2				
1231	6474	Remontema	12.12.2016	DAKOTA 6771	DxL	1	1	JAGET 270895	D	121	1
1231	6000	Remontema	27.12.2016	IDAHO 252906	Y	121	2				

Näidis 17. Aretusloom

ARETUSLOOM

Farmi kood

Formaat

Näita

Järgnevalt tabelist on näha kui palju aretusfarmi remontemade pesakondades on sündinud/võõrutatud kult- ja emispõrsaid, kes peavad jõudma testimisele.

"100 ... 200 päeva" näitab kuupäeva, kunas pesakond saavutab vastava vanuse.

Järjestatud võõrutuskuupäeva järgi. Valikus vaid remontemade pesakonnad, mis on puhtatõulised või esimesepõlvkonna ristandid.

Emise nr.	Psk. nr.	Poeg.kp.	Sünd.	Võõr.kp.	Võõr.	100 päeva	130 päeva	160 päeva	200 päeva	Seem. kult	P. tüüp
6384		18.10.2016	18	17.11.2016	12	26.01.2017	25.02.2017	27.03.2017	06.05.2017	KIMULI 853670	YxL
6454		24.10.2016	15	17.11.2016	10	01.02.2017	03.03.2017	02.04.2017	12.05.2017	OKSUGEN 6706	LxL

Näidis 18. Tartu KSJ kultide kasutamine (tulemuste võrdlus farmiti)

ETSAÜ seemendusjaama kultide kasutamine

Seemenduste kuupäev alates:

Seemenduste kuupäev lõpetades:

Formaat

Näita

Päringu alustamiseks peab olema etteantud seemenduste kuupäev alates ja lõpetades.
NB! Kuupäeva formaat peab olema PP-KK-AAAA (01-01-2003) või PP.KK.AAAA (01.01.2003).

Seemend. kp	Farm	Seemenduskult	Seem. arv	Dooside arv	Lahtised pesad (sh VLE)	Pesak. arv	ÜMBERIND	El. sünd. pörs.	EL_SÜND_PSK
01.01.2017	Farm 1	EKU 4192	5	10	1	1	3	11	11
02.01.2017	Farm 2	ALKE 267216	5	10	0	3	2	26	8,7
02.01.2017	Farm 3	BIBER 253866	1	2	0	1	0	11	11
02.01.2017	Farm 4	CHARI 4206	1	2	0	1	0	10	10
02.01.2017	KUPNA	ELBA 4161	2	4	0	2	0	24	12
02.01.2017	Farm 5	IDAHO 252906	6	12	0	6	0	93	15,5
02.01.2017	Farm 6	IDAHO 252906	3	6	0	1	2	4	4
02.01.2017	Farm 7	JAGET 270892	1	2	0	0	1		
02.01.2017	Farm 8	JARVIN 254822	1	2	0	1	0	16	16
02.01.2017	Farm 9	JARVIN 254822	1	2	0	0	1		

Näidis 19. Pieträäni aretusväärtused

ETSAÜ seemendusjaama pieträäni tõugu kultide aretusväärtused

Formaat

Märkus: Pieträäni tõugu loomade AVd ja valgete tõugude AVd ei ole omavahel võrreldavad.

Kuldi nimi ja registrinumber	T	2017 seem. arv	Järgl. arv	Karj. arv	AV pekile (mm)	AV lihassilm (mm)	AV juurdek. (g/ööp)	P_JSAV	P_JSAV usald.
CHARI 223-4206-16*		66	0	0	+ 0.37	+ 0.76	+ 4.86	108	0.38
JOKO 223-4233-16*		33	0	0	-0.14	-0.16	-2.04	105	0.36

Kokku 2 rida

- Analüüsis kokku 2 kult, kelle keskmine J_SAV on **106,5**. Antud kultidega kokku seemendusi 2017.a. **99**.
- * -ga märgitud kuldid on seemendusjaamas saadaval.
- T - testkult, P_JSAV - suhteline jõudluse aretusväärtus pieträäni tõule

05.01.17

Näidis 20. Emisekarja analüüs

Emisekarja analüüs

farm

Farm

staatus

aktiivsed emised

tõug

YxL

psk alates

psk kuni

ESP/psk alates

ESP/psk kuni

ÜI% alates

15

ÜI% kuni

30

imikpõrsaste kao% alates

imikpõrsaste kao% kuni

imikpõrsaste kadu/psk alates

imikpõrsaste kadu/psk kuni

VP/psk alates

VP/psk kuni

J_SAV alates

J_SAV kuni

V_SAV alates

V_SAV kuni

järjestus

kõrvamärk

Formaat

Tavaline

Näita

Päringu koostamiseks vali emise staatus, tõug, farm ja ÜI% vahemik.

Lisaks saab ette anda teiste parameetri vahemiku(d) ühele või mitmele tunnusele, täites parameetri mõlemad väljad (alates...kuni) või üks arv (aknas ...alates). Kui päring ei ole täpsustatud, siis näidatakse kõik valitud staatusega ja tõuga karjasolevad emised. Päringut on võimalik järjestada erinevate näitajate järgi.

NB! Tulemus ei pruugi olla identne Possu programmiga - see sõltub andmevahetusest.

Trükist saab kasutada parimate või halvimate emiste leidmiseks karjast ühe või mitme tuunnuse alusel. Kasutades päringut emiste leidmiseks mitmete tunnuste järgi, jääb leitud emiste arv väiksemaks. Näidisel olevate parameetrite järgi otsitakse karjast suure ümberindlusega emiseid (vt näidis 20 ja 20A).

Näidis 20A. Ümberindluse protsendiga 15-30 leitud ristandemised

Kari	KM	Tõug	Psk arv seni	ESP/psk	üi_prots	Imik-põrsaste kao %	Imik-põrsaste kadu/psk	VP/psk	J_SAV	V_SAV
Farm	6201	YxL	8	13.6	25.0	21.1	2.9	10.8	121.48	98.99
	6209	YxL	9	12.7	18.2	12.3	1.6	10.9	122.62	100.16
	6488	YxL	6	12.7	25.0	7.6	1.0	12.0	124.77	104.00
	6547	YxL	5	15.2	16.7	26.3	4.0	10.8	133.62	119.59
	6587	YxL	4	14.3	28.6	17.5	2.5	11.3	124.64	124.78
	6616	YxL	4	11.5	20.0	23.9	2.8	7.3	130.58	120.27
	6646	YxL	3	16.0	25.0	14.6	2.3	12.0	124.64	128.34
	6665	YxL	3	8.0	25.0	52.9	4.5	7.0	128.94	105.84
	6684	YxL	3	19.3	25.0	22.4	4.3	11.3	126.29	134.13
	6688	YxL	3	11.7	25.0	0.0	0.0	10.0	119.71	112.13

Kokku 10 rida

15. Jõudluskontrolli peatamine ja lõpetamine

15.1. Jõudluskontrolli lepingu peatamine loomapidaja algatusel

Jõudluskontrolli peatamiseks kirjutab loomapidaja avalduse, kus on näidatud lõpetamise kuupäev. Soov lepingu peatamiseks tuleb esitada vähemalt üks kuu enne jõudluskontrolli peatamist. Peale seda ei väljasta EPJ informatsiooni lepingu peatanud kliendile kuni uue avalduse esitamiseni jõudluskontrolli jätkamise kohta.

15.2. Jõudluskontrolli lepingu peatamine EPJ algatusel

Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS peatab lepingu juhul, kui kliendil on arved tasumata või klient ei ole edastanud jõudluskontrolli andmeid kuue kuu jooksul. Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS on kohustatud lepingu peatama ka juhul, kui klient rikub Põllumajandusloomade aretuse seadust. Jõudluskontrolli jätkatakse kui võlgnevus on likvideeritud.

15.3. Jõudluskontrolli lõpetamine

Jõudluskontrolli lepingut saab lõpetada ettevõtte likvideerimisel, pankroti korral, omaniku surma puhul või loomapidaja kirjaliku avalduse põhjal, mille järgselt koostatakse jõudluskontrolli teenuste eest lõpparve.